UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
GRIGORE T. POPA IAȘI

Sub redacția

Beatrice Gabriela IOAN

ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ

GHID DE BUNE PRACTICI

Editura Gr. T. Popa Iași
2018

ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ

GHID DE BUNE PRACTICI

Sub redacția Beatrice Gabriela Ioan

Autori (în ordine alfabetică)

Irina Draga Căruntu
Daniela Cristina Dimitriu
Simona Eliza Giușcă
Bianca Hanganu
Beatrice Gabriela Ioan
Veronica Mocanu
Liviu Oprea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Etică şi integritate academică : ghid de bune practici /
sub red.: Beatrice Gabriela Ioan. - Iaşi :
Editura Gr.T. Popa, 2018
ISBN 978-606-544-573-4

I. Ioan, Beatrice-Gabriela (red.)

17

Editura „Gr. T. Popa"
Universitatea de Medicină şi Farmacie Iaşi
Str. Universităţii nr. 16

Tiparul executat la Tipografia Universităţii de Medicină
şi Farmacie "Grigore T. Popa" Iaşi
str. Universităţii nr. 16, cod. 700115, Tel. 0232 301678

CUPRINS

PREAMBUL

Lucrarea „Etică și integritate academică. Ghid de bune practici" abordează problematica eticii și integrității academice pornind de la valorile promovate de Universitate și o detaliază atât pe palierul educațional cât și pe cel al cercetării științifice.

Ghidul se adresează membrilor comunității academice a Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa" din Iași și reprezintă un instrument concis și practic ce poate oferi răspunsuri în variate situații întâlnite în activitățile derulate în cadrul comunității academice.

Ghidul a fost elaborat de un colectiv de autori, cadre didactice ale Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa" din Iași, în cadrul proiectului „Calitate în educație prin cunoașterea și respectarea deontologiei și eticii academice"- CEMED2018, cofinanțat din Fondul de Dezvoltare Instituțională 2018, Domeniul 5: „Îmbunătățirea calității activității didactice, inclusiv a respectării deontologiei și eticii academice", beneficiar Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa" din Iași.

ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ

GHID DE BUNE PRACTICI

CAPITOLUL I

VALORI ETICE ȘI MORALE ÎN MEDIUL ACADEMIC

Simona Eliza Giușcă, Bianca Hanganu

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE

1879

GRIGORE T. POPA

Termenul „valoare” are nu mai puțin de 19 sensuri în Dicționarul explicativ al limbii române. Pornind de la aceste definiții cu fundament lingvistic, am căutat cea mai potrivită formulă pentru a transmite sensul cuvântului „valoare” în mediul academic de care aparținem. Astfel, valorile reprezintă caracteristici sau calități ale unor lucruri, acțiuni, idei, fenomene, persoane, în corespondență cu necesitățile sociale prezente și idealurile vizate. Valorile sunt asumate de majoritatea membrilor unei societăți în efortul de a genera o societate mai bună.

Extrapolând rolul valorilor în dezvoltarea generală a societății la dezvoltarea particulară a mediului academic, sunt definite valorile etice și morale a căror asumare creează bazele unui mediu propice, adecvat educației și formării profesionale. Valorile academice susțin autonomia universitară și democrația în instituțiile de învățământ superior, iar la nivel individual asigură libertatea academică și oportunitățile egale.

I.1. VALORI SOCIALE (CU REPERCUTARE ÎN SOCIAL)

Sunt considerate valori sociale acele valori care se repercută în societatea de care aparținem, în condițiile integrării cadrului național în contextul european.

- **Valoarea educațională/Educația**
- **Cultura/Multiculturalismul**
- **Legalitatea**
- **Pluralismul**
- **Bunăstarea**

1. **Valoarea educațională/Educația**

Universitatea își asumă responsabilitatea de formare a tinerilor în plan profesional, adăugând în paralel la acest proces elemente care pot contribui la dezvoltarea spiritului.

2. **Cultura/Multiculturalismul**

Universitatea contribuie la lărgirea cadrului profesional de formare, prin acumularea de cunoștințe care vor determina dezvoltarea intelectuală în plan cultural (literar, artistic, istoric, filosofic).

Universitatea se deschide către alte culturi, apreciind profunzimea, transcendența și valorile acestora- ca parte componentă a umanității. În rândul studenților internaționali care studiază în Universitate, este încurajat respectul pentru diferențe și adaptarea consecutivă a metodelor de comunicare,

cu repercutare în activitatea didactică, științifică și în relația reciprocă student- cadru didactic.

3. **Legalitatea**

Universitatea promovează respectarea legilor care guvernează societatea, la nivel internațional și național.

4. **Pluralismul**

Universitatea încurajează pluralismul, respectând în paralel diversitatea și individualitatea de credințe, opinii, tendințe și mentalități prezente în spațiul academic.

5. **Bunăstarea**

Universitatea își asumă responsabilitatea pentru bunăstarea membrilor comunității academice, privită sub raport moral, intelectual și financiar și promovează bunăstarea socială.

I.2. VALORI COMUNITARE ȘI PROFESIONALE

Sunt considerate valori comunitare acele valori care au specificitate de exprimare în spațiul academic și valori profesionale acele valori care caracterizează activitatea fiecărui membru al comunității academice, precum și relația colegială.

Cele două tipuri de valori se întrepătrund, separarea lor fiind practic imposibilă datorită existenței și devenirii noastre profesionale în spațiul academic, prin raportare la responsabilități și drepturi.

- **Loialitatea**
- **Solidaritatea**
- **Dialogul**
- **Angajamentul**
- **Responsabilitatea socială**
- **Libertatea academică**
- **Colaborarea**
- **Interdisciplinaritatea**
- **Egalitatea și Echitatea**
- **Profesionalismul**
- **Integritatea**
- **Onestitatea**
- **Transparența**
- **Eficiența**
- **Echilibrul**

1. **Loialitatea**

Comunitatea academică își asumă aderarea la misiunea universității, contribuind la realizarea obiectivelor stabilite pentru îndeplinirea acestei misiuni. Ca expresie a loialității, membrii comunității academice trebuie să cunoască și să respecte legislația națională și reglementările interne specifice domeniilor lor de activitate. Încălcarea acestor reguli poate avea consecințe negative grave atât la nivel individual, cât și instituțional, afectând reputația, stabilitatea morală și/sau financiară și siguranța comunității.

2. **Solidaritatea**

Comunitatea academică este solidară prin comunitatea de interese, obiective și standarde. În cadrul acestei comunități există obligația morală de ajutor reciproc, pentru atingerea obiectivelor comunității.

3. **Dialogul**

Universitatea promovează dialogul liber între membrii comunității academice, susținând formularea și schimbul de idei sau opinii convergente sau divergente.

4. **Angajamentul**

Comunitatea academică nu poate funcționa în absența angajamentului membrilor săi care, conștientizând apartenența la comunitate, renunță la atitudinea neimplicativă și își asumă o atitudine activă, implicativă.

Angajamentul membrilor comunității universitare este asociat loialității și se traduce prin implicarea în îndeplinirea misiunii de educație, cercetare și servicii publice.

Activitățile profesionale desfășurate în afara spațiului Universității nu trebuie să interfereze cu obligațiile față de Universitate. Acest tip de activități, interesele financiare personale sau acceptarea de beneficii provenite de la terți pot determina conflicte între misiunea Universității și interesele particulare. Interesele profesionale sau financiare particulare trebuie declarate, respectând conceptul conflictului de interese sau al conflictului în politica de angajament.

5. Responsabilitatea comunității academice față de societate (responsabilitatea socială)

În relația sa implicită cu societatea, comunitatea academică răspunde pentru calitatea procesului educaţional prin implementarea de politici și proceduri specifice şi monitorizarea respectării lor, cu informarea permanentă a partenerilor şi beneficiarilor sociali asupra progreselor înregistrate.

O altă perspectivă a responsabilității sociale implică integritatea academică, materializată prin comportament adecvat, capacitatea de identificare și înfruntare a acțiunilor neconforme, rezistenţa în faţa unor presiunii negative sau a tentativelor de angajare în practici necinstite. În acest context, responsabilitatea implică fie acţiunile întreprinse, fie deciziile de a nu acţiona într-o anumită situație.

Responsabilitatea poate fi înțeleasă prin abilitatea unei persoane de a fi un exemplu, determinând motivațional pe cei din jurul său să fie responsabili.

Responsabilitatea socială se traduce și prin potențialul comunității academice de a promova bunăstarea socială, repercutată în mediul socio-financiar comunitar.

6. **Libertatea academică**

Universitatea creează cadrul organizațional prin care membrii comunităţii academice sunt susţinuţi să îşi exprime deschis ideile și opiniile, să realizeze parteneriate intelectuale şi să coopereze cu alţi membri ai comunităţii. În acelaşi timp, fiecare membru al comunităţii academice are obligația de a respecta libertatea de exprimare a celorlalţi.

7. **Colaborarea**

Comunitatea academică crează valoare prin colaborarea dintre membrii săi, concretizată în activități realizate în comun, identificând un consens de idei și opinii care servesc aceluiași interes.

8. **Interdisciplinaritatea**

Valoarea poate fi creată în cadrul comunității academice și prin prezența specialiștilor din diverse domenii, interdisciplinaritatea fiind crucială în dezvoltarea și transmiterea cunoștințelor.

9. **Egalitatea și Echitatea**

Membrii comunității academice au aceleași drepturi și obligații și egalitate de șanse, în corespondență cu meritul academic (începând de la accesul la studii, la angajare și promovare).

În comunitatea academică, echitatea se traduce prin tratament nediscriminatoriu (cu referire la rasă, sex, vârstă, stare civilă, orientare sexuală, religie, convingeri politice, limbă, origine etnică sau națională, condiție socială, sau handicap).

Egalitatea și echitatea sunt asigurate prin accesul corect și nepărtinitor la beneficii și oportunităţi, precum și prin distribuirea corectă a riscurilor și pierderilor.

În efortul de asigurare a egalității și echității, Universitatea promovează măsuri pentru prevenirea și combaterea abuzului de putere.

10. Profesionalismul

Competența profesională reprezintă suma de cunoştinţe, abilităţi și aptitudini care contribuie la capacitatea unei persoane de a îndeplini la nivel performant responsabilitățile asumate.

Competența este fundamentată pe cunoştinţe solide și recunoaștere în domeniul de activitate, care determină capacitatea și dreptul de a judeca și decide în anumite probleme.

Competența asigură rezistența la presiuni profesionale/administrative/financiare/politice, susținând principiul calitate versus cantitate și menținerea rigorii în activitatea profesională.

Profesionalismul este asociat meritului academic. Universitatea recunoaşte și recompensează meritul academic personal și/sau colectiv, care contribuie la îndeplinirea misiunii, precum și calitățile individuale ca talentul, creativitatea, eficiența.

11. Integritatea

Integritatea academică se concretizează prin consecvență de caracter (reflectată în atitudini, idei și opinii),

onestitate/corectitudine, incoruptibilitate şi probitate şi respect pentru principiile asumate.

Universitatea promovează exercitarea profesiei cu bună-credinţă, precum şi declararea sau evitarea conflictului de interese.

12. Onestitatea

Onestitatea profesională reprezintă capacitatea de a fi cinstit şi de a promova adevărul, de a manifesta respect pentru adevăr. Onestitatea este în relaţie directă cu încrederea, comportamentul adecvat, respectul şi responsabilitatea.

Onestitatea se exprimă la nivel individual, profesional şi relațional, comunitar. Astfel, membrii comunității academice (inclusiv studenții) trebuie să fie oneşti în activitatea didactică şi de cercetare şi în relațiile inter-colegiale sau în relațiile cadru didactic- student.

13. Transparența

Transparenţa se traduce prin accesul la informația completă, reală, relevantă, nemodificată sau părtinitoare, referitoare la acțiuni concrete, decizii, strategii rezultate în exercitatea sarcinilor profesionale.

În relațiile stabilite în cadrul comunității academice, transparenţa presupune că informaţia este disponibilă pentru toţi membrii comunității academice şi pentru persoanele din exterior.

Transparenţa profesională/administrativă se repercută în încrederea acordată de către parteneri şi beneficiari cu interes în accesarea serviciilor de educație, constituind o dovadă palpabilă a integrității și imparțialității universitare.

14. Eficiența

Eficiența se traduce prin capacitatea de a asigura o performanță adecvată, cu utilizarea optimă (în sensul de minim) a resurselor.

15. Echilibrul

Echilibrul presupune capacitatea de a acționa constant, identificând soluția optimă pentru o activitate în raport de resursele disponibile, constrângeri, limite, riscuri și beneficii.

I.3. VALORI INDIVIDUALE

Sunt considerate valori individuale acele valori prin care se caracterizează profilul fiecărui membru al comunității, ca entitate umană.

- **Libertatea**
- **Demnitatea**
- **Respectul**
- **Corectitudinea**
- **Imparțialitatea**
- **Responsabilitatea individuală**
- **Altruismul**

1. **Libertatea**

Membrii comunității academice au libertate individuală de exprimare și de opinie, de a-și susține puncte de vedere, idei și convingeri. Libertatea individuală nu poate leza valorile care caracterizează spațiul universitar.

Libertatea individuală implică autonomia personală, reflectată prin dreptul de a face ce vrei, fără însă a aduce prejudicii Universității prin atitudinile și acțiunile personale. În contextul libertății personale, obiecțiile de conștiință sunt acceptate, atâta vreme cât sunt solid susținute.

2. **Demnitatea**

În comunitatea academică, demnitatea se reflectă prin tratamentul membrilor săi bazat pe respect.

3. **Respectul**

În comunitatea academică, respectul este tradus prin stima, considerația sau prețuirea acordată unei persoane, în baza unei valori sau a unui set de valori care definesc profilul acesteia.

Respectul se concretizează și prin politețea manifestată în relațiile dintre membrii comunității, care contribuie la crearea unui mediu academic stimulator.

Respectul include și toleranţa faţă de diferenţele dintre indivizi, diferenţele dintre opinii, idei, credinţe, atitudini.

4. **Corectitudinea**

În comunitatea academică, corectitudinea se reflectă în evaluarea riguroasă/obiectivă, bazată pe recunoașterea și respectarea drepturilor și meritelor fiecărui membru.

5. **Imparțialitatea**

În comunitatea academică, imparțialitatea se traduce prin eliminarea oricărei preferințe sau prejudecăți în evaluare sau apreciere, aplicând exclusive criterii obiective.

6. **Responsabilitatea individuală**

Responsabilitatea este capacitatea de a răspunde pentru acțiunile asumate și/sau finalizate, sub raport material și etic.

Membrii comunității universitare au datoria de a fi responsabili unul față de celălalt și față de universitate, exercitând responsabilitatea corespunzătoare funcției lor și autorităților delegate. Responsabilitatea se exprimă fie prin asumarea deciziilor, fie prin refuzul acțiunilor, în raport de valorile sociale, comunitare și profesionale și standardele de conduită etică, promovând, însă, interesele instituției și ale comunității.

7. **Altruismul**

Altruismul se traduce prin capacitatea de a pune interesul general, al Universității, înaintea interesului personal. Prin altruism se asigură protejarea resurselor umane, materiale sau financiare care constituie patrimoniul Universității.

ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ

GHID DE BUNE PRACTICI

CAPITOLUL II

ETICA ȘI INTEGRITATEA ÎN EDUCAȚIA UNIVERSITARĂ

Irina Draga Căruntu, Daniela Cristina Dimitriu, Veronica Mocanu, Liviu Oprea

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE

1879

GRIGORE T. POPA

II. 1. REGULI/PRINCIPII/VALORI DE COMPORTAMENT ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL

Veronica Mocanu

II.1.1. Competență, diligență și profesionalism

a. Promovarea dezvoltării studenților

Studenții sunt în centrul rațiunii de a fi a Universității. Prin urmare, cadrele didactice trebuie să ia în considerare interesul și dezvoltarea studenților în fiecare dintre deciziile și acțiunile lor. Deci, prin acțiunile noastre cotidiene, ne angajăm să creștem fiecare student pe plan intelectual, emoțional, social și fizic în perspectiva valorilor și misiunii instituției noastre.

Exemple de comportamente care contribuie la dezvoltarea studenților:

- Să fiți un exemplu în materie de politețe;
- Să provocați studentul să-și pună întrebări;
- Să oferiți studentului instrumentele necesare dezvoltării încrederii în sine și întregului său potențial;
- Să încurajați studentul să-și îmbunătățească calitățile și să exceleze;
- Să direcționați studentul către formele de ajutor în caz de dificultăți de învățare.

b. Valorizarea calității educației

Activitatea cadrelor didactice are un impact direct asupra învățării și dezvoltării studenților lor. Calitatea educației oferite reprezintă o prioritate pentru Universitate și toți angajații se

obligă să contribuie. În acest scop, politicile noastre ne permit să punem în practică și să ne îmbunătățim serviciile și programele de învățământ, oferind studenților o educație de calitate.

Evaluare pozitivă și constructivă

Feedbackul este esențial pentru a asigura dezvoltarea studentului. Evaluarea studenților trebuie să se facă într-un mod pozitiv și constructiv. În mod adecvat cu politicile noastre, profesorii promovează o educație consecventă și evolutivă care permite studentului să învețe din greșeli și să își perfecționeze calitățile. Cadrele didactice se angajează, prin urmare, să valorizeze studenții în comportamentele lor bune, precum și să îi îndrume și să îi sfătuiască cu privire la problemele pe care ei le întâlnesc.

Munca de susținere

În plus față de activitatea cadrelor didactice, munca tuturor angajaților are o contribuție esențială la calitatea educației oferite. Fiecare angajat trebuie să fie conștient de impactul activității sale asupra partenerilor și să își îndeplinească activitățile în mod constant în interesul studenților.

II.1.2. Respectul și colaborarea

a. Libertatea universitară

Fiecare membru al comunității academice se bucură de libertate universitară, care implică drepturi și obligații. Ea cuprinde libertatea critică de exprimare și opinie, dreptul de a efectua cercetări și de a publica rezultatele. Libertatea universitară trebuie exercitată cu respectarea drepturilor altora și a obligațiilor universitare.

b. **Respectul pentru instituție și colaborarea**

Membrii comunității academice arată loialitate față de instituție. Ei cunosc și respectă misiunea și obiectivele Universității. Toți membrii Universității colaborează împreună și contribuie cu bună credință la îndeplinirea misiunii și obiectivelor acesteia. Această colaborare se bazează pe un climat de încredere, respect reciproc și curtoazie.

c. **Respectul față de ceilalți**

Respectul față de ceilalți este esențial pentru existența legăturilor de încredere în rândul diverșilor parteneri ai Universității. Respectul trebuie manifestat indiferent de nivelul ierarhic sau rolul unei persoane în cadrul Universității.

Exemple de comportamente contrare respectului față de ceilalți:

- Să discreditați ipotezele sau rezultatele cercetării unui coleg;
- Să comentați de o manieră deranjantă competența unui coleg;
- Să sfătuiți un student să nu urmeze un curs, deoarece simțiți antipatie față de colegul care predă cursul.

Hărțuirea, discriminarea, violența fizică, abuzul verbal sau psihologic, abuzul de autoritate și abuzul de încredere sunt atingeri grave ale respectului față de ceilalți.

Hărțuirea

Conform Codului Penal în vigoare, hărțuirea este considerată infracțiune. Este descrisă ca fiind „fapta celui care, în mod repetat, urmăreşte, fără drept sau fără un interes legitim, o persoană ori îi supraveghează locuinţa, locul de muncă sau alte locuri frecventate de către aceasta, cauzându-i astfel o stare

de temere”. Un singur comportament grav poate constitui, de asemenea, hărțuire dacă provoacă astfel de vătămări și are un efect dăunător continuu asupra angajatului.

Universitatea se angajează să prevină și să se ocupe de orice comportament de hărțuire al studenților, angajaților și partenerilor.

Discriminarea

În conformitate cu valoarea noastră de solidaritate umană, deciziile noastre trebuie să fie coerente cu noțiunile de egalitate și echitate. Din acest punct de vedere, suntem dedicați să promovăm echitatea și să ne bazăm alegerile și acțiunile pe criterii neutre și obiective.

De exemplu, Carta drepturilor și libertăților omului afirmă că o excludere sau o deosebire este nejustificată atunci când se bazează pe criterii precum:

- vârstă;
- limbă;
- sex;
- religie;
- apartenența politică;
- handicap;
- sarcină;
- condiție socială;
- orientarea sexuală;
- naționalitate;
- orice alt criteriu care nu se referă la abilitățile persoanei față de caracteristici utile pentru ocuparea forței de muncă.

d. Respectarea vieții private și a confidențialității

Ca parte a operațiunilor sale, Universitatea este obligată să colecteze și să mențină o serie de informații despre angajații și studenții săi. Aceste informații sunt confidențiale, iar Universitatea are obligația să le protejeze. Mai precis, angajații se obligă să nu comunice informații cu caracter personal, cu excepția situațiilor în care există consimțământului scris al persoanei în acest sens sau în cazul în care legea o impune, chiar după încetarea funcțiilor sale.

Exemple de informații personale confidențiale:

- Date din dosarul angajatului sau al studentului (codul de identitate personală, dosarul medical, data nașterii, salariul etc.);
- Dosarul pedagogic al studentului (note, absențe);
- Adresa de e-mail personală.

Unele situații necesită uneori delicatețe și raționament. Când avem acces la informații de orice natură, fie în contextul predării, fie în activități administrative, este important să acționăm cu respect față persoanele în cauză și să evităm divulgarea acestor informații unei persoane care nu este îndreptățită să le afle.

Informațiile confidențiale reprezintă, de asemenea, informații necunoscute publicului și pe care Universitatea nu dorește sau nu poate să le dezvaluie pentru moment. Angajații trebuie, prin urmare, să fie sensibili la consecințele dezvăluirii acestui tip de informații și să evite dezvăluirea lor. Astfel, angajații se obligă să nu dezvăluie nicio situație sau informație de natură confidențială privitoare la Universitate, studenții săi și orice alt partener.

Exemple de informații confidențiale:

- o situație referitoare la un student;
- un proiect de investiție sau o decizie a instituției;
- rezultate financiare specifice Universității sau unei organizații partenere obținute ca parte a funcțiilor acestora;
- informații obținute prin participarea la un comitet sau la orice altă întâlnire;
- materiale obținute în cadrul unei întâlniri sau referitoare la funcțiile acesteia în general.

e. Deschiderea și toleranța

În conformitate cu valorile noastre de solidaritate și de cercetare a universalului, ne angajăm să demonstrăm toleranță și deschidere spre diversitate, pluralism, diferență în legătură cu alegerile făcute de angajați, studenți, părinți și alți parteneri. În orice moment, angajații trebuie să fie respectuoși față de toți studenții, colegii sau alți parteneri.

Exemple de comportamente care demonstrează deschidere și toleranță:

- Luați în considerare și fiți interesați de opinii diferite;
- Demonstrați deschidere și interes față de diversitatea și originalitatea alegerilor personale ale indivizilor;
- Evitați comentariile deranjante despre o credință, o convingere, un grup sau un stil vestimentar;
- Evitați stigmatizarea grupurilor etnice.

f. Asigurarea securității

Siguranța angajaților și studenților noștri este importantă pentru Universitate. Mediul înconjurător poate prezenta riscuri

pentru sănătate și siguranță, atât la nivel fizic, cât și psihologic și este datoria noastră ca instituție de a minimiza aceste riscuri.

Universitatea se angajează, prin urmare, să ofere un mediu de lucru sănătos și sigur și să facă eforturile necesare pentru a promova bunăstarea și siguranța tuturor.

Exemple de comportamente care promovează siguranța tuturor:

- Să raportați situațiile care ar putea pune în pericol sănătatea sau siguranța unui student, coleg sau alt partener;
- Să îndrumați către resursele adecvate pe studenții, colegii sau partenerii care ar ar putea reprezenta un pericol pentru ei sau pentru alții;
- Să propuneți soluții pentru posibilele pericole care afectează sănătatea și siguranța.

g. Colaborarea cu bună-credință și diligența

Colaborarea dintre Universitate, sindicate, reprezentanți autorizați ai personalului, studenții și furnizorii săi sunt esențiale pentru realizarea misiunii noastre. Pentru a încuraja această colaborare și reprezentarea intereselor tuturor, Universitatea și angajații se obligă să coopereze cu bună credință și cu diligența necesară, în conformitate cu convențiile colective și politicile în vigoare.

Exemple de comportamente care demonstrează bună credință și diligență:

- Să comunicați documentele solicitate și necesare în conformitate cu termenele stabilite sau într-un termen rezonabil;
- Să fiți sensibili la problemele și situația reală a colaboratorilor;

- Să acționați într-un mod colaborativ și cu scopul de a găsi o soluție potrivită pentru toți;
- Să adoptați în orice moment un limbaj politicos și un comportament respectuos.

II.1.3. Utilizarea adecvată a resurselor universității

a. Resursele informatice

Instrumentele tehnologice sunt resurse esențiale pentru îndeplinirea sarcinilor cotidiene ale membrilor comunității academice. În acest scop, Universitatea pune la dispoziția angajaților echipamentul necesar care trebuie utilizat pentru activități legate de serviciu.

Exemple de comportamente interzise:

- Să consultați și să distribuiți site-uri care conțin materiale ofensatoare, cu caracter de propagandă sau promovarea urii;
- Să trimiteți mesaje cu conținut neetic (pornografie, ură, limbaj necenzurat și ofensator) unui coleg, unui student, unui membru al conducerii sau altor parteneri;
- Eludarea controalelor stabilite de centrul de comunicare sau accedarea de manieră neautorizată la resurse informaționale;
- Utilizarea echipamentului informatic în scopuri personale.

b. Bunurile și proprietatea intelectuală

În plus față de echipamente informatice, Universitatea pune la dispoziția personalului său și alte bunuri și resursele necesare pentru munca lor. Este responsabilitatea tuturor de avea grijă și de a nu deteriora aceste bunuri.

Exemple de comportamente respectuoase față de bunuri:

- Să folosiți și să întrețineți echipamentul în mod corespunzător și regulat;
- Să folosiți doar resursele necesare pentru munca voastră;
- Să păstrați mediul de lucru curat și ordonat.

Materialul dezvoltat ca parte a îndatoririlor sale, de către un cadru didactic sau de colegii săi, reprezintă, de asemenea, proprietatea Universității. Angajații se obligă, în acest scop, să să respecte drepturile de proprietate ale acestui material și să le utilizeze în conformitate cu convențiile colective și politicile universității.

II.1.4. Contribuții pozitive în comunitate

a. Voluntariat și angajament în mediu

Angajații Universității sunt persoane mobilizate și angajate în comunitatea lor. Studenții sunt, de asemenea, puternic încurajați să se implice în comunitatea academică din care fac parte, iar angajați trebuie să constituie un exemplu în acest sens, acționând ei înșiși ca cetățeni angajați. Prin urmare, Universitatea încurajează personalul său să participe la activități de orice fel. În plus, angajații care se implică voluntar sau non voluntar în activități politice trebuie să facă acest lucru în nume propriu și nu ca reprezentanți ai instituției.

b. Protejarea mediului înconjurător

În concordanță cu valorile cetățeniei responsabile și solidarității umane, Universitatea și personalul său se angajează să promoveze protecția mediului și să ia măsuri concrete pentru a reduce amprenta lor ecologică, în special în contextul funcțiilor pe care le dețin. În acest scop, Universitatea

încurajează personalul să investească în acțiuni care promovează protecția mediului.

Exemple de comportamente care promovează respectarea mediului:

- Utilizarea spațiilor destinate reciclării deșeurilor etc.;
- Promovarea furnizorilor de bunuri și servicii ecologice;
- Reducerea consumului de energie;
- Reducerea consumului de apă;
- Încurajarea, acolo unde este posibil, a folosirii în comun a autoturismelor sau a transportului public.

II.1.5. Roluri și responsabilități

Pentru a transpune prevederile prezentului ghid în viața cotidiană, fiecare membru al comunității academice trebuie să fie conștient de importanța respectării acestuia și să își asume responsabilitățile asociate statutului său.

Responsabilitățile membrilor comunității academice:

- Să respectați și să aplicați acest ghid;
- Să obțineți clarificări atunci când există îndoieli sau confuzii cu privire la domeniul de aplicare;
- Să solicitați ajutor atunci când comportamentul de adoptat nu este clar;
- Să raportați orice situație care nu respectă prevederile ghidului.

II. 2. TRANSPARENȚA ÎN MEDIUL ACADEMIC

Daniela Cristina Dimitriu

Conducerea Universităţii este responsabilă pentru transparența acțiunilor sale, adică pentru a lăsa realitatea să apară în întregime, fără a fi modificată sau prezentată părtinitor.

Prin transparenţă, Universitatea expune într-un mod prudent şi rezonabil toate elementele relevante ale situaţiilor existente.

Principiul transparenței se respectă la nivelul Universității pentru toate categoriile de informații, în limitele impuse de lege, prin postarea în timp util, spre a fi consultate, pe pagina web a universităţii.

Universitatea dovedește transparență decizională în actul managerial și administrativ, comunicând complet şi la timp deciziile tuturor membrilor comunităţii academice.

CADRELE DIDACTICE:

Au acces la informaţii ce privesc:

- Angajarea, promovarea
- Utilizarea resurselor universităţii
- Gestionarea resurselor universităţii
- Accesul la resursele de cercetare ale universităţii
- Modalitatea de a alege şi de a fi ales

STUDENŢII:

Au acces la informaţii ce privesc:

- Oportunităţile de studiu
- Programele de studiu
- Predarea şi evaluarea
- Modalităţile de obţinere a informaţiilor privind notele obţinute (programe de consultaţii)
- Îndrumarea, consilierea, susţinerea (tutoratul)
- Accesul la resursele de cercetare ale universităţii
- Modalitatea de a alege şi de a fi ales

Exercitarea transparenței contribuie la menținerea și creşterea încrederii publicului în integritatea şi imparțialitatea Universității și a membrilor comunității sale academice.

Universitatea interzice ascunderea, falsificarea sau denaturarea informaţiilor la care au dreptul membrii comunităţii academice şi publicul larg.

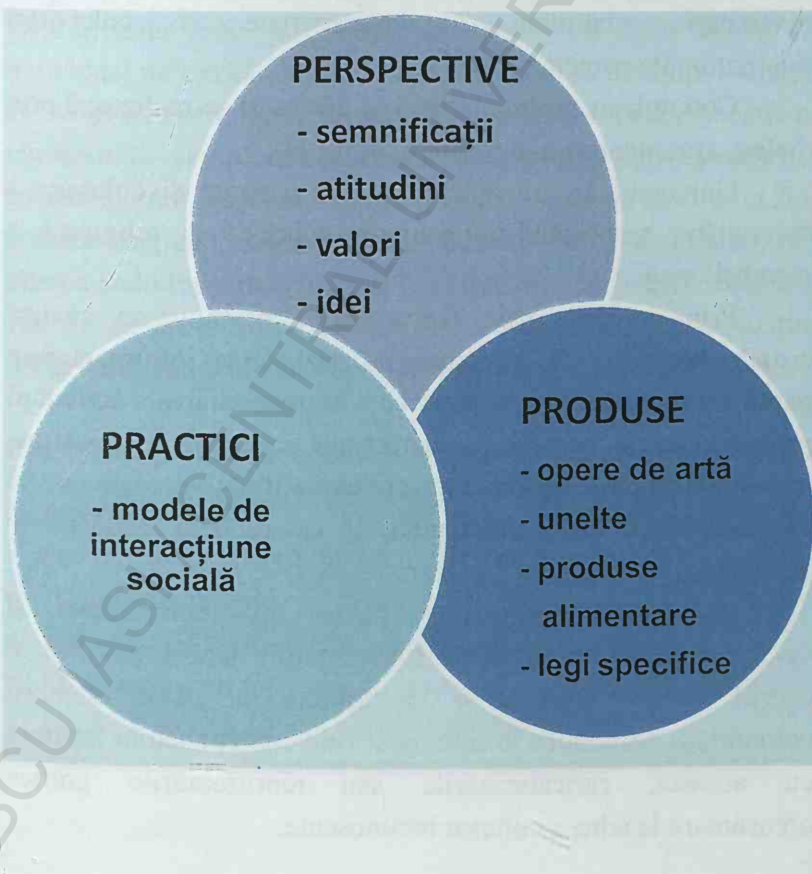
Sunt exceptate de la publicitate:

- informaţiile clasificate;
- datele definite prin lege ca fiind confidenţiale.

II. 3. MULTICULTURALISMUL ÎN MEDIUL ACADEMIC

Daniela Cristina Dimitriu

Dacă credem în a fi mai mult decât unul, atunci trebuie să credem în mai multe feluri de a crede, în mai multe opinii, tendințe şi mentalităţi. Este vorba de o permanentă îmbogăţire a gândirii critice, a gustului şi judecăților în diverse domenii (artă, filozofie, literatură, științe).

Universitatea se deschide spre alte culturi în termeni de profunzime, transcendență și valori ale altor culturi. În acest sens sunt îndreptate eforturile membrilor comunității academice de a respecta diferențele culturale și de a adapta metodele de predare și învățare în acord cu specificul cultural și în acord cu cele trei dimensiuni interdependente ale culturii.

Universitatea promovează și dezvoltă politici educaționale prin care studenții sunt pregătiți pentru a lucra în medii multietnice și de promovare a multiculturalismului.

Universitatea promovează solidaritatea, respectarea diversității, stabilirea de parteneriate și colaborări internaționale corecte.

Comunicarea între studenţi şi profesori se realizează prin dialog, argumentare și dezbatere rațională.

Universitatea are mecanisme de păstrare şi cultivare a diversităţii, respectând diversitatea culturală și religioasă a membrilor săi.

Prin politicile sale Universitatea promovează analiza critică, libertatea de exprimare și dezbaterea informată prin garantarea libertății academice în exercitarea activității profesionale în acord cu apartenenţa culturală a fiecăruia, permițând tuturor membrilor comunității universitare să se exprime liber, ca profesioniști și ca cetățeni angajați în societate.

În spiritul respectului pentru multiculturalitate și diversitate, sunt interzise, în toate spațiile Universității și în cadrul tuturor activităților desfășurate de către membrii comunității academice în interiorul Universității sau în legătură cu aceasta, caricaturizările sau reprezentările grafice ofensatoare la adresa cultelor recunoscute.

II.4. INTEGRITATEA ACADEMICĂ ÎN EDUCAȚIE

Liviu Oprea

Conceptul de integritate academică se referă la calitatea de a fi onest și de a adera la valorile și principiile declarate ale universității precum și de a decide și acționa în concordanță cu acestea pentru a promova misiunea și scopurile universității și pentru a atinge obiectivele acesteia. Această abordare de adoptare și internalizare a valorilor, scopurilor și obiectivelor instituționale este justificată de faptul că dacă la nivel individual nu există un standard pentru cum să ne trăim viața și ce valori să avem, la nivel academic există o misiune socială a universității și valori academice care provin din așteptările sociale și care împreună justifică însăși existența instituției. În această secțiune, integritatea academică va fi abordată prin prisma cadrelor universitare și a studenților. În finalul secțiunii vor fi descrise responsabilitățile instituționale care susțin integritatea academică a cadrelor universitare și a studenților.

II.4.1. Integritatea academică a cadrelor universitare

Demersuri

- Promovarea conceptului de integritate academică
- Design-ul cursului
- Dezvoltarea aptitudinilor academice ale studenților
- Promovarea eticii clinice în procesul educațional
- Înțelegerea regulilor și politicilor universității

a. Promovarea conceptului de integritate academică

Cadrele universitare, indiferent de disciplina în care activează, trebuie să clarifice și să sublinieze importanța și conținutul conceptului de integritate academică. Aceste demers este justificat de faptul că studenții se angajează de multe ori în acțiuni ce constituie violări ale integrității academice deoarece nu au o înțelegere profundă a importanței dezvoltării propriei munci și a menționării surselor de informare.

b. Design-ul cursurilor

Programele educaționale trebuie să respecte și să se conformeze în termeni de obiective educaționale, conținut, metode educaționale și proces de evaluare a studenților tuturor etapelor învățatului și anume: dobândirea și înțelegerea cunoștințelor specifice, capacitatea de a aplica aceste cunoștințe în practică, capacitatea de a analiza diverse circumstanțe utilizând informațiile și conceptele dobândite, sintetiza și evaluarea. Programele educaționale care nu urmează toate etapele învățatului atât în termeni de design cât și în termeni de evaluare, constituie abateri de la integritatea academică prin nerespectarea profesionalismului- una din valorile fundamentale asumată de universitate.

c. Dezvoltarea aptitudinilor academice ale studenților

Una din metodele cele mai eficiente de combatere a abaterilor de la integritatea academică este îndrumarea studenților în a-și dezvolta aptitudini academice solide precum: managementul timpului, parafrazarea și citarea, cititul eficient, utilizarea referințelor și a softurilor de mangement al referințelor, precum și scrisul academic. Aceste aptitudini trebuie să fie dezvoltate în programele educaționale ale oricărei discipline în timpul elaborării referatelor, eseurilor, studiilor de

caz, care sunt incluse în partea formativă a procesului educațional curent. O altă metodă eficientă este îndrumarea studenților către diversele sesiuni de formare organizate de biblioteca universitară.

d. Promovarea eticii clinice în procesul educațional

Procesul educațional în medicină presupune implicarea timpurie a studenților în activitatea clinică. În acest sens, studenții trebuie, pe de o parte, să deprindă procesul de obținere a consimțământului/refuzului informat de la pacient și pe de altă parte, să obțină consimțământul pacientului de a fi consultat de către student. Astfel, cadrele universitare implicate în acest proces, trebuie să obțină consimțământul de la pacient de a face parte din procesul educațional. Acesta trebuie să clarifice în cadrul procesului de obţinere a consimțământului că rolul său nu este unul terapeutic ci unul educational, conform legilor în vigoare. A nu informa pacientul asupra acestui rol educațional este o abatere de la integritatea academică deoarece în mod necinstit induce pacientului ideea falsă că acel act este unul terapeutic.

De asemenea, menținerea confidențialității actului medical este un aspect fundamental atât din perspectiva legală cât şi din perspectiva integrității academice. Astfel, cadrele universitare trebuie să instruiască studenții asupra menținerii în siguranță a documentelor medicale precum şi asupra perspectivei păstrării unei tăceri absolute privind ceea ce studenții văd și aud în timpul consultațiilor. O provocare majoră în acest moment este că pentru studenți menținerea confidențialității nu este o obligație legală și nici una prevăzută expres în codurile de etică şi deontologie profesională ale universității, această obligaţie rămânând în seama cadrelor

universitare care poartă întreaga responsabilitate a păstrării secretului profesional.

e. Înțelegerea regulilor și politicilor universității

Cadrele universitare trebuie să cunoască politicile și regulile universității și, de asemenea, să facă managementul potențialelor abateri de la integritatea academică și să aibă cunoștințe despre regulile de abordare a acestor abateri.

Responsabilitățile cadrelor universitare:

- Cunoașterea politicilor și procedurilor legate de integritatea academică, furnizarea de exemple de bună practică academică în ceea ce privește referințele pentru recunoașterea muncii altora în educație și cercetare.
- Furnizarea de instrucțiuni clare prin care să se asigure că studenții cunosc convențiile academice referitoare la integritatea academică.
- Furnizarea de informații specifice și clare pentru studenți referitoare la competențele ce trebuiesc dobândite, metodele și cerințele procesului evaluare și așteptările de formare ale disciplinei specifice unde activează.
- Informarea studenților privind nivelul acceptat de muncă în echipă și modul în care munca fiecăruia în parte va fi evaluată individual.
- Familiarizarea studenților cu softurile de *text-matching* ale universității, utilizarea acestora și promovarea acestor softuri în rândul studenților (în special a studenților masteranzi și doctoranzi).

- Respectarea procedurilor universității atunci când suspectează o potențială încălcare a integrității academice.
- Îndrumarea adecvată a studenților în activitățile de învățare și acordarea de feedback în ceea ce privește integritatea academică.

II.4.2. Integritatea academică a studenților

Conceptul de integritate transpus la studenți înseamnă că toată munca unui student, prezentată și asumată ca muncă individuală, este produsă de student de unul singur, cu toate sursele de informare și colaborare menționate. Această definiție este derivată din conceptul de integritate definit în introducere și se referă la a se forma și absolvi examenele în mod onest și profesional.

Abateri de la integritate- atingerea obiectivelor într-un mod lipsit de onestitate sau nerespectând valorile asumate ale universității:

- Plagiat
- Înțelegeri secrete între studenți
- Fabricare de rezultate
- Falsificare
- Abateri în timpul examinărilor

a. Plagiatul

Plagiatul reprezintă utilizarea ideilor sau cuvintelor altei persoane ca și cum ar fi ale tale. O descriere detaliată a plagiatului se găsește în secțiunea referitoare la comportamentul științific inadecvat a acestui ghid. De subliniat

este faptul că plagiatul nu se referă strict la cercetarea științifică ci la orice lucrare (eseu, studiu de caz, referat) predată pentru examinare și asumată ca muncă proprie. Plagiatul poate apărea din cauza necunoașterii și neînțelegerii unor practici academice neprofesionale și necesită, așa cum am menționat anterior, dezvoltarea de aptitudini academice solide.

b. Înțelegerile secrete

Înțelegerile secrete apar atunci când un student predă o lucrare asumată ca fiind individuală, dar care a fost elaborată împreună cu una sau mai multe persoane. Această prevedere nu se aplică atunci când studenților li se cere de către cadrul didactic să lucreze în echipă pentru un anumit subiect.

c. Fabricarea sau falsificarea unor date

Această abatere se referă la fabricarea sau falsificarea unor rezultate de laborator în timpul executării unor experimente pe parcursul lucrărilor practice.

d. Furnizarea sau facilitarea de către un student a mijlocelor de a copia pentru alt studenți. Aceasta se referă inclusiv la mijloacele electronice.

e. Declarațiile false se referă la furnizarea către universitate de documente false (de exemplu, certificate medicale sau alte documente academice contrafăcute)

f. Abateri în timpul examenelor

- Posesia oricarui material sau dispozitiv electronic care conține sau facilitează accesul la surse informative utile pentru examenul în cauză;
- Acordarea de asistență oricărui alt student în timpul examinărilor;

- Acceptarea asistenței directe sau indirecte din partea altui/altor studenți sau a altor persoane în timpul examinărilor;
- Permisiunea unui student acordată altuia de a copia din lucrarea proprie.

Responsabilitățile studenților:

- Predarea unor lucrări care să conțină munca proprie și care să îndeplinească standardele integrității academice;
- Informarea, cunoașterea și înțelegerea așteptărilor universității și ale disciplinelor de utilizare a surselor de informații furnizate de univeritate și cadrele universitare;
- Utilizarea oportunităților educaționale furnizate de universitate referitor la integritatea academică căutarea îndrumării din partea cadrelor universitare atunci când au dificultăți în interpretarea și înțelegerea informațiilor;
- Aderarea la regulile și cerințele academice specifice disciplinei, date de cadrele universitare;
- Respectarea standardelor academice de utilizare a surselor informaționale puse la dispoziție de universitate sau de cadrele universitare.

Responsabilitățile instituționale ale Universității:

- Informarea și facilitarea accesului tuturor studenților și cadrelor universitare către politicile și regulile universității referitoare la integritatea academică;

- Aplicarea consistentă și echitabilă a politicilor și regulilor referitoare la integritatea academică;
- Accesul tuturor studenților și cadrelor universitare la softurile de *text-maching*, inclusiv îndrumarea studenților spre a utiliza aceste softuri pentru versiunile intermediare ale lucrărilor lor;
- Dezvoltarea şi menţinerea permanentă a unei pagini web a universității cu informații despre integritatea academică și linkuri către resursele universității care sprijină demersul de a promova și menține integritatea universitară.

II. 5. PROPRIETATEA INTELECTUALĂ

Irina Draga Căruntu

Protecția drepturilor de proprietate intelectuală pentru membrii comunității academice este garantată prin prevederile Cartei Universitare, în acord cu reglementările legislative specifice în vigoare. Toți cei care se află la originea proprietății intelectuale au dreptul la beneficii morale și/sau materiale consecutive acestei proprietăți.

Definiții

Proprietatea intelectuală

- proprietatea asupra oricărei creații, lucrări sau alte forme de exprimare rezultate prin activitate mentală (gândire, concepere, materializare), legal protejată, conferind autorului dreptul de a controla utilizarea acesteia și de a avea beneficii (morale și materiale) consecutiv utilizării de către alții;
- protejarea proprietății intelectuale se realizează, legal, prin (i) dreptul de autor, (ii) patentul/brevetul de invenție, (iii) marca înregistrată.

Dreptul de autor (*eng.* copyright)

- dreptul legal al autorului/autorilor unei lucrări originale conform căruia acesta/aceștia decid dacă lucrarea poate fi folosită de cei interesați și în ce condiții.

Dreptul patrimonial de autor

- drept subiectiv având conținut economic, recunoscut prin lege în favoarea autorului unei lucrări considerate proprietate intelectuală, prin exercitarea căruia autorul beneficiază de avantajele materiale consecutiv valorificării lucrării respective.

Brevetul de invenție

- document care acordă drepturi exclusive autorului unei soluții sau idei originale materializată în produse, procese sau procedee cu caracter de noutate și aplicabilitate într-un domeniu al cunoașterii, în schimbul informațiilor referitoare la conceperea și funcționalitatea acestora- care devin disponibile publicului larg.

Marca înregistrată

- nume unic, individualizat, care protejează modul de identificare a unui producător sau a unei surse de reputație.

Dreptul de autor

În mediul academic, dreptul de autor vizează lucrările rezultate prin activitate intelectuală, în concordanță cu atribuțiile specifice procesului instructiv-educativ și de cercetare.

În mod concret, în Universitate, dreptul de autor este aplicabil pentru:

- lucrări/materiale cu caracter didactic (de exemplu: cărți- tratate, cursuri, suporturi de curs, caiete de lucrări, suporturi de lucrări practice, ghiduri; creații artistice: prezentări);
- *software*-uri;
- lucrări/materiale cu caracter științific (de exemplu: cărți/monografii, articole, comunicări orale sau poster).

În concordanță cu legislația, dreptul de autor include:

- dreptul de atribuire/de a pretinde recunoaşterea calităţii de autor;
- drepul de a stabili numele lucrării;
- dreptul de a pretinde respectarea integrităţii lucrării în forma sa originală;
- dreptul de a preveni orice modificare sau orice asociere dezavantajoasă/incorectă, care poate afecta onoarea sau reputația autorului;
- dreptul de a retracta/retrage lucrarea, cu posibile consecințe în despăgubirea titularilor drepturilor de exploatare, în situația prejudicierii acestora prin retractare/retragere.

Dreptul de autor corespunde unui intervalul de timp limitat stabilit prin legislația națională și internațională.

Dreptul de autor nu este absolut. Legislația stabilește limite şi excepții ale acestui drept, care permit utilizarea corectă, adecvată. În acest context al restricțiilor este important de subliniat faptul că dreptul de autor protejează exclusiv comunicarea originală a ideilor, dar nu și conținutul propriu-zis al ideilor.

Conform legislației naționale, pentru lucrările care fac obiectul proprietății intelectuale, realizate în relație cu procesul instructiv-educativ și de cercetare specific mediului academic, dreptul de autor și dreptul patrimonial de autor aparţin autorului/autorilor și nu Universității.

Autorul poate autoriza utilizarea lucrării de către terţi numai cu consimţământul angajatorului/Universităţii şi cu recompensarea acestuia/acesteia pentru contribuţia la costurile lucrării (dacă este cazul).

Utilizarea lucrării de către Universitate, în cadrul obiectului de activitate, nu impune acordul autorului.

Dreptul de autor- particularizare pentru activitatea de cercetare

Dreptul de autor

- *dreptul legal prin care autorul/autorii (și inclusiv angajatorii și/sau finanțatorii acestora), editorii și publicul larg pot utiliza, publica și disemina lucrări științifice.*

Definiții

DOI (*eng.* Digital Object Identifier)

- succesiune de cifre și/sau litere, standardizat de către Organizația Internațională pentru Standardizare (*eng.* International Organization for Standardization – ISO), utilizată ca instrument pentru a permite identificarea unui document în format electronic (de exemplu, articole științifice).

CrossRef

- agenție de înregistrare a DOI (*eng.* Digital Object Identifier (DOI) Registration Agency), parte componentă a Fundației Internaționale DOI (eng. International DOI Foundation), condusă de către Publishers International Linking Association Inc. (PILA)
- organizație care are ca scop optimizarea modalităților de comunicare academică în mediul on-line, prin permiterea și facilitarea procesului de căutare, citare, conexiune și evaluare, specific jurnalelor și altor documente științifice accesibile on-line.

CrossMark/CrossMark logo

- serviciul de identificare realizat de CrossRef, împreună cu câteva edituri (printre care și Elsevier), pentru a preveni problemele create de existența în mediul online a mai multor versiuni a aceluiași articol; element vizual atașat unui articol care permite, prin accesarea lui, obținerea de informații asupra statusului articolului (actualizare, corecție, retragere, sau alte modificări) și furnizează un DOI care conduce la articolul actualizat.

Licența

- autorizație în baza căreia autorul unei lucrări cedează sau închiriază dreptul de exploatare a lucrării altei persoane/către terți.

Licența de tip Creative Commons

- rafinează modul de garantare a dreptului de autor, în raport de opțiunile autorului;
- autorul poate decide utilizarea conținutului prezent în mediul on-line, menținându-și dreptul de autor dar permițând activități de tip copiere, distribuție, editare, sau utilizare ca punct de plecare pentru crearea de alt conținut, în scop fie necomercial, fie comercial;
- există 6 tipuri de licențe creative Commons, cea mai restrictivă fiind licența CC BY-NC-ND (atribuire fără modificări, în scop necomercial); licența CC BY-NC-ND protejează dreptul de autor prin garantarea unei atribuiri corecte a lucrării, care poate fi accesată, descărcată și distribuită, dar nu poate fi modificată sau comercializată.

Dreptul de autor pentru articole publicate în jurnale care impun subscripții pentru accesarea articolelor

După acceptare, publicarea unei lucrări este condiționată de transferul drepturilor de autor către jurnal/editură. Acest transfer este realizat prin Acordul de publicare stabilit între autori și jurnal/editură, certificat prin semnătura autorului corespondent. Prin transfer, toate drepturile asupra conținutului revin jurnalului/editurii, care asigură diseminarea lucrării și implicit vizibilitatea cercetării. Chiar în aceste condiții, autorii mențin, totuși, drepturi semnificative, care permit/asigură:

- utilizarea lucrării pentru uz personal, uz instituțional intern sau difuzare academică (de exemplu, prin Scholarly Collaboration Networks), cu linkul DOI la versiunea înregistrată în baza de date aferentă jurnalului și cu licență Creative Commons pentru versiunea manuscris;
- păstrarea patentului sau a mărcii de înregistrare (în situația în care acestea sunt asociate lucrării) sau a altor drepturi de proprietate intelecturală (de exemplu, datele aferente cercetării);
- atribuirea corectă și recunoaşterea pentru lucrarea publicată.

Dreptul de autor pentru articole publicate în jurnale cu acces liber la articole (*eng.* open access journal)

După acceptare, publicarea unei lucrări este condiționată de semnarea unui Acord de licență exclusivă. Prin acest Acord, autorii autorizează editorul cu drepturi exclusive de publicare și diseminare on-line a lucrării, în condițiile în care își mențin dreptul de autor care permite/asigură:

- diseminarea lucrării în aceeași modalitate permisă terților prin licență (incluzând drepturile de utilizare personală), cu condiția ca lucrarea să includă CrossMark logo, licența și linkul DOI la versiunea înregistrată în baza de date aferentă jurnalului;
- păstrarea patentului sau a mărcii de înregistrare (în situația în care acestea sunt asociate lucrării) sau a altor drepturi de proprietate intelectuală (de exemplu, datele aferente cercetării);
- atribuirea corectă și recunoașterea pentru lucrarea publicată.

Alte modalități de valorificare a articolelor

Utilizarea personală/în scop personal (*eng.* personal use)

Autorii pot utiliza articolele (parțial sau în întregime) pentru o multitudine de scopuri academice, non-comerciale.

Exemple:

- utilizarea în procesul educațional, inclusiv prin distribuirea de copii ale articolul/articolelor în format tipărit sau electronic
- distribuirea articolelor către alți cercetători, pentru uzul lor personal, non-comercial;
- includerea articolului/articolelor într-o teză de disertație sau de doctorat
- utilizarea în sinteze care reflectă cercetarea realizată de autor/autori;
- utilizarea în realizarea unei cărți;
- realizarea altor lucrări, care nu au însă caracter original;

- utilizarea sau reutilizarea unor fragmente prin reformulare sau prin citare.

Utilizarea instituțională internă

Universitatea poate utiliza articolele (parțial sau în întregime) în scop academic, non-comercial.

Exemple:

- utilizarea în procesul educațional, în spațiul de învățământ sau pentru instruirea internă (inclusiv prin distribuirea de copii ale articolul/articolelor în format tipărit sau electronic sau includerea în materialele didactice, în format tipărit sau electronic, dar nu în sistemul de cursuri disponibile online)
- includerea articolului/articolelor în aplicații pentru finanțarea de granturi

CAPITOLUL III

ETICA ȘI INTEGRITATEA ÎN CERCETAREA BIOMEDICALĂ

Beatrice Gabriela Ioan, Irina Draga Căruntu

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
1879
GRIGORE T. POPA

Cercetarea științifică reprezintă una dintre modalitățile prin care universitatea își îndeplinește misiunea de a transfera cunoaștere către societate.

Această activitate trebuie să se desfășoare cu respectarea normelor de bună conduită în cercetarea științifică (inclusiv respectarea ființei umane și a demnității acesteia, evitarea provocării suferinței animalelor, protejarea mediului natural și a echilibrului ecologic), în comunicarea și diseminarea rezultatelor cercetării, precum și în evaluarea, monitorizarea instituțională și conducerea activității de cercetare-dezvoltare.

III.1. VALORI ETICE ÎN CERCETAREA PE SUBIECȚI UMANI

Beatrice Gabriela Ioan

Progresul științei are la bază cercetarea pe subiecți umani. Pentru ca rezultatele cercetării să fie în folosul științei și societății, orice cercetare pe subiecți umani trebuie să se desfășoare cu respectarea standardelor și normelor etice și legale naționale şi internaţionale privind cercetarea pe subiecți umani.

Acest capitol este fundamentat pe normele și principiile etice în cercetarea pe subiecți umani prevăzute în legislația internațională (de exemplu: Declarația de la Helsinki, Convenția de la Oviedo, Ghidurile CIOMS etc.) și națională (precum legea 17 din 22 februarie 2001 privind ratificarea Convenţiei europene pentru protecţia drepturilor omului şi a demnităţii fiinţei umane faţă de aplicaţiile biologiei şi medicinei, legea 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare etc.).

III.1.1. Respectarea ființei umane

Cercetarea pe subiecți umani are la bază principiul conform căruia „Interesul și binele ființei umane trebuie să primeze asupra interesului unic al societății sau al ştiinţei". Astfel, cercetarea pe subiecți umani trebuie să se desfășoare în cadrul etic ce promovează și asigură respectarea participanților, a demnității lor și le protejează sănătatea și drepturile.

a. Consimțământul informat

Persoanele capabile de a consimți trebuie să participe în mod voluntar la cercetare, după ce au fost informate adecvat (ca tip de informații și modul de furnizare a acestora) cu privire la

scopul, obiectivele, metodele studiului, riscurile potențiale și beneficiile anticipate, sursa de finanțare, afilierea instituțională a cercetătorului și orice alt aspect care ar putea fi relevant pentru participanți. Medicul care derulează o cercetare pe pacienți trebuie să îi informeze pe aceștia cu privire la aspectele din îngrijirea lor care au legătură cu cercetarea în care sunt înrolați.

Participanții la cercetare trebuie să fie informați, de asemenea, despre faptul că pot refuza să participe sau că se pot retrage în orice moment din cercetare fără ca aceasta să aibă repercusiuni de orice fel asupra lor.

În cazul cercetărilor pe material uman sau date (ex. probe de țesuturi din biobănci), cercetătorul trebuie să obțină consimțământul informat al persoanei pentru recoltarea, depozitarea și păstrarea probelor respective precum și pentru folosirea lor ulterioară în cercetare.

Consimțământul informat al participanților se obține întotdeauna înainte de începerea cercetării și întotdeauna în scris.

Persoanele incapabile de a consimți nu trebuie incluse în cercetare decât dacă se anticipează un beneficiu pentru ele sau pentru grupul din care fac parte, dacă cercetarea nu se poate realiza pe persoane capabile de a consimți și dacă cercetarea implică riscuri minime.

În cazul acestora, cercetătorul trebuie să obțină consimțământul informat al reprezentanților lor legali, iar în cazul copiilor consimțământul părinților.

În plus față de consimțământul reprezentantului legal sau al părinților, se încearcă obținerea *acceptului* potențialului participant. Refuzul acestuia trebuie respectat întotdeauna.

Obținerea consimțământului informat
Participanți capabili de a consimți → consimțământ informat personal
Participanți incapabili de a consimți → consimțământul reprezentantului legal +/- acceptul participantului

Dacă subiectul devine capabil să consimtă în cursul cercetării, este obligatorie obținerea consimțământului informat al acestuia pentru participare.

b. Intimitate și confidențialitate

Pe parcursul și după finalizarea unei cercetări, cercetătorul trebuie să ia toate măsurile necesare pentru protejarea intimității participanților și a confidențialității informațiilor lor personale.

În protocolul cercetării trebuie precizate măsurile luate pentru garantarea dreptului subiecților cercetării la intimitate și protecția datelor personale, precum și persoanele care vor avea acces la date, aceste informații fiind comunicate participanților înainte de înrolarea lor în cercetare.

c. Persoanele/ grupurile vulnerabile

Persoanele vulnerabile sunt cele incapabile relativ sau absolut să își protejeze interesele, întrucât nu au suficientă putere, dezvoltare cognitivă, educație, resurse etc., ceea ce face ca ele să fie incapabile să consimtă pentru participarea la cercetare, sau crează posibilitatea de a fi constrânși sau influențați să participe (de exemplu, persoane care nu au capacitatea de a consimți, persoane cu nivel economic precar, persoane private de libertate, persoane aflate în relație de subordonare/dependență față de cercetător etc.).

Datorită potențialului de exploatare, includerea persoanelor vulnerabile în cercetare se poate face doar cu o justificare solidă, iar acestea trebuie să beneficieze de o protecție specială în cursul cercetării. În acest scop, cercetarea pe subiecți vulnerabili poate fi realizată numai dacă se adresează unei nevoi de sănătate a acestora sau a grupului din care fac parte, iar cercetarea nu poate fi realizată cu rezultate similare pe alte grupuri de persoane ne-vulnerabile. De asemenea, participanții vulnerabili trebuie să aibă posibilitatea de a beneficia de rezultatele cercetării la finalizarea acesteia.

Participarea persoanelor vulnerabile la cercetare
Condiții

- Cercetarea se adresează unei nevoi de sănătate a participanților
- Cercetarea nu poate fi realizată cu rezultate similare cu participanți din grupri ne-vulnerabile
- Participanții au posibilitatea de a beneficia de rezultatele cercetării la finalizarea acesteia

III.1.2. Minimizarea riscurilor și maximizarea beneficiilor

Cercetarea pe ființe umane poate fi efectuată:

- Dacă riscurile potențiale nu depășesc beneficiile anticipate
- Dacă nu există o metodă alternativă la cercetarea pe subiecți umani pentru a obține aceleași rezultate

Cercetarea pe subiecți umani poate fi desfășurată numai dacă importanța obiectivelor depășește riscurile la care sunt

expuși participanții. Deși cercetarea pe subiecți umani este esențială pentru asigurarea progresului, scopul de a genera noi cunoștințe nu poate fi mai important decât drepturile și interesele participanților.

Cercetarea pe subiecți umani trebuie să fie precedată de o evaluare atentă a riscurilor previzibile și de compararea acestora cu beneficiile așteptate (pentru participanți sau pentru alți indivizi sau grupuri). De asemenea, este obligatorie implementarea unor măsuri menite a reduce riscurile, iar pe parcursul cercetării riscurile trebuie să fie monitorizate și evaluate permanent de către cercetător. Atunci când, pe parcursul cercetării, cercetătorul realizează că riscurile depășesc beneficiile sau când datele obținute până la acel moment sunt concludente pentru obiectivele și rezultatele prevăzute, cercetătorul trebuie să evalueze opțiunile de a continua, modifica sau opri cercetarea.

Persoanele care suferă prejudicii ca urmare a participării la cercetare trebuie să fie compensate adecvat și să aibă acces la tratament gratuit, aceste aspecte fiind în mod obligatoriu consemnate în protocolul cercetării și în formularul de informare a potențialilor participanți.

Pentru minimizarea riscurilor la care sunt expuși participanții, cercetarea biomedicală poate fi efectuată numai de către persoane care au o educație științifică și etică adecvată, precum și calificarea necesară pentru derularea acestei activități.

De asemenea, pentru evitarea irosirii de resurse și pentru a minimiza riscurile la care sunt supuși participanții, este esențială evitarea cercetărilor repetitive. Pentru a evita tralurile repetitive, cerințele tehnice pentru dezvoltarea noilor produse

medicinale în țările Uniunii Europene au fost armonizate, existând obligația cercetătorilor de a le respecta, astfel încât rezultatele obținute într-un stat membru să poată fi utilizate și în alte state membre ale UE.

Minimizarea riscurilor și maximizarea beneficiilor

Înainte de începerea cercetării

- evitarea cercetărilor repetitive
- evaluare atentă a riscurilor previzibile și compararea acestora cu beneficiile așteptate
- implementarea unor măsuri pentru reducerea riscurilor

Pe parcursul cercetării

- monitorizarea și evaluarea permanentă a riscurilor
- efectuarea cercetării de către persoane cu calificare adecvată
- compensare adecvată și tratament pentru prejudiciile suferite ca urmare a participării

III.1.3. Justiția distributivă

Justiția distributivă se referă la împărțirea echitabilă a riscurilor și beneficiilor cercetării.

În practică, acest principiu îmbracă cel puțin două aspecte.

Un prim aspect se referă la faptul că participanții la cercetare trebuie să aibă acces la intervenția demonstrată ca benefică în urma cercetării.

Cel de-al doilea aspect vizează grupele de persoane care sunt sub-reprezentate în cercetare (de exemplu, femeile însărcinate). Acestea trebuie să aibă acces adecvat la cercetare

pentru a se putea asigura obținerea unor rezultate care să le fie benefice lor sau grupului din care fac parte.

III.1.4. Evaluarea proiectelor de cercetare pe subiecți umani

Evaluare științifică
Evaluare etică

a. Evaluarea științifică vizează valoarea științifică a proiectelor de cercetare

Cercetarea pe subiecți umani trebuie să fie realizată în conformitate cu principiile științifice acceptate, să aibă la bază date științifice solide și, eventual, date rezultate din cercetarea prealabilă pe animale.

Evaluarea valorii științifice a cercetării are și profunde implicații etice. Astfel, un studiu fără fundament științific solid nu are potențialul de a obține rezultate valide științific și este ne-etic deoarece irosește resurse materiale și umane valoroase și expune participanții la riscuri inutile.

b. Evaluarea etică a proiectelor de cercetare

Înainte de începerea cercetării, orice proiect de cercetare pe subiecți umani trebuie să fie supus evaluării de către o comisie de etică a cercetării, care este independentă față de cercetător, sponsor sau față de orice altă influență nejustificată.

Comisia de etică are, de asemenea, obligația de a monitoriza desfășurarea cercetării pe tot parcursul său, iar cercetătorul are obligația de a pune la dispoziția comisiei de etică datele necesare acestei monitorizări.

III. 2. VALORI ETICE ÎN CERCETAREA PE ANIMALE

Beatrice Gabriela Ioan

Această secțiune are la bază principiile și normele de etică și bună conduită în cercetarea pe animale prevăzute în legislația internațională (precum Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 septembrie 2010 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice) și națională (de exemplu, legea 43 din 11 aprilie 2014 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice).

Animalele au valoare intrinsecă, ceea ce impune obligația ca ele să fie respectate. După cum se precizează în articolul 13 al Tratatului de Funcționare a Uniunii Europene, țările membre trebuie să țină seama de „toate cerințele bunăstării animalelor ca ființe sensibile".

Folosirea animalelor în cercetări științifice

- Restricționată la domenii care pot aduce beneficii pentru sănătatea oamenilor, animalelor sau pentru protejarea mediului înconjurător
- Numai în situațiile în care nu pot fi utilizate metode alternative

Alegerea metodelor experimentale și a speciilor de animale folosite au impact asupra numărului de animale folosite și asupra bunăstării lor.

Metodele utilizate în cercetarea pe animale:

- pot furniza cele mai satisfăcătoare rezultate
- folosesc cel mai mic număr de animale, cu cea mai redusă capacitate de a simți durere, suferință, stres sau care pot suferi vătămări minime
- produc cel mai redus nivel de durere, stres sau suferință animalelor folosite
- utilizează animalele cele mai potrivite pentru a permite extrapolarea rezultatelor obținute la speciile țintă
- evită pe cât posibil moartea animalelor ca punct final al cercetării

Folosirea animalelor din specii pe cale de dispariție trebuie să fie limitată la numărul minim necesar de animale pentru a nu crea un pericol pentru biodiversitate și numai la situațiile în care cercetările nu pot fi realizate pe alte specii de animale.

Din punct de vedere etic, la baza cercetării pe animale este plasat **principiul celor 3R**.

Principiul celor 3R

- **Replacement** (*eng.*) → înlocuirea animalelor folosite în cercetare
- **Reduction** (*eng.*) → reducerea numărului animalelor folosite în cercetare
- **Refinement** (*eng.*) → îmbunătățirea metodelor folosite în cercetarea pe animale

Reducerea numărului animalelor folosite în cercetare (*eng.* Reduction), fără a compromite obiectivele proiectelor de cercetare, se poate realiza prin mai multe metode:

a. Folosirea de proceduri repetate pe aceleaşi animale, cu respectarea următoarelor condiții:
   - severitatea procedurilor anterioare a fost superficială sau moderată;
   - starea generală de sănătate şi bunăstare a animalului este complet refăcută;
   - procedura ulterioară este „superficială", „moderată" sau „fără recuperare";
   - sunt respectate indicaţiile veterinare, ţinându-se seama de experienţa de viaţă a animalului.

b. Evitarea dublării procedurilor

Pentru a evita dublarea procedurilor, efectuarea de cercetări repetitive, redundante, datele obținute prin cercetarea pe animale într-un stat membru al Uniunii Europene, folosind proceduri recunoscute la nivelul UE trebuie să fie acceptate și validate și în celelalte țări membre ale UE.

c. Folosirea de către statele membre în comun a organelor

și țesuturilor recoltate de la animalele ucise.

Înlocuirea animalelor în cercetare (*eng.* Replacement) prin identificarea și folosirea metodelor alternative utilizării animalelor (cum sunt culturile de celule) în proceduri ştiinţifice.

În anul 1991 a fost înființat *Centrul European pentru Validarea Metodelor Alternative de Testare (ECVAM).*

În România, Autoritatea Naţională Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor este organismul care contribuie, la nivel naţional, la dezvoltarea, validarea și promovarea metodelor alternative.

Îmbunătățirea metodelor folosite în cercetarea pe animale (*eng.* Refinement)

Bunăstarea animalelor folosite în cercetare trebuie să fie o prioritate pentru cercetători.

Îmbunătățirea metodelor folosite în cercetarea pe animale se poate realiza, pe de o parte, prin asigurarea unor condiții adecvate de creștere, adăpostire și îngrijire a animalelor, iar pe de altă parte prin folosirea unor proceduri care să asigure eliminarea sau reducerea la minim a durerii, suferinței, stresului și vătămării de durată a animalelor.

Procedurile experimentale trebuie să fie realizate sub anestezie generală sau locală sau cu folosirea de analgezice sau a altor metode de diminuare a nivelului de durere, suferință şi stres. Excepție fac situațiile în care folosirea anesteziei este incompatibilă cu scopul procedurilor sau atunci când anestezia este mai traumatizantă pentru animale decât procedura în sine.

Cu toate acestea, nu este permisă efectuarea fără anestezie a procedurilor care pot cauza leziuni grave animalelor.

În cazul în care punctul final al procedurilor este inevitabil moartea animalelor, aceasta trebuie să se limiteze la un număr minim de animale, care trebuie ucise fără a experimenta durere sau suferință suplimentare, de către personal competent, printr-o metodă adecvată speciei.

Reducerea numărului animalelor folosite în cercetare

- Proceduri repetate pe aceleaşi animale
- Evitarea dublării procedurilor
- Folosirea de către statele membre în comun a organelor şi ţesuturilor

Înlocuirea animalelor în cercetare

- Identificarea şi folosirea metodelor alternative

Îmbunătăţirea metodelor folosite în cercetarea pe animale

- Condiţii adecvate de creştere, adăpostire şi îngrijire a animalelor
- Reducerea/eliminarea durerii, suferinţei, stresului şi vătămării de durată

Procedurile experimentale pe animale se pot realiza numai în cadrul unui proiect de cercetare şi numai de către personal competent, cu pregătire specifică în acest domeniu.

Proiectele ce implică utilizarea animalelor în proceduri se desfăşoară numai după autorizarea lor de către autoritatea competentă.

Evaluarea proiectelor de cercetare pe animale

- Transparentă
- Imparţială

Criterii

- justificarea din punct de vedere ştiinţific sau educaţional;

- obiectivele, posibilele beneficii științifice sau valoarea educativă;
- scopul proiectului justifică utilizarea animalelor;
- procedurile aplicate sunt umane și respectă mediul înconjurător;
- respectarea principiului celor 3R;
- clasificarea corespunzătoare a severității procedurilor: fără recuperare, superficiale, moderate, severe;
- analiza prejudiciu-beneficiu → durerea, suferința sau stresul induse animalelor vs. rezultatele scontate;
- creşterea şi îngrijirea animalelor din specia care urmează să fie utilizată.

În funcție de tipul proiectului (de exemplu, toate proiectele care folosesc primate neumane și proiectele care folosesc proceduri clasificate drept severe), se poate realiza de către autoritatea competentă şi o evaluare retrospectivă care urmăreşte aspecte precum: îndeplinirea obiectivelor proiectului, numărul şi speciile de animale utilizate, severitatea procedurilor aplicate şi suferința provocată animalelor.

Pentru a asigura respectarea normelor destinate protejării animalelor folosite în scopuri științifice și educative, legislația românească în vigoare prevede înființarea, în cadrul Autorităţii Naţionale Sanitare Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor, a Comitetului naţional pentru protecţia animalelor utilizate în scopuri ştiinţifice sau educative, iar la nivelul centrelor universitare de specialitate din România a comitetelor locale de etică a cercetării.

III. 3. RESPOSABILITĂȚILE ȘI OBLIGAȚIILE CERCETĂTORULUI

Beatrice Gabriela Ioan

În activitatea sa cercetătorul are responsabilități și obligații față de: participanții la cercetare, instituția în cadrul căreia își desfășoară activitatea, finanțatorul cercetării, colaboratori, noile generații de cercetători și, nu în ultimul rând, față de societate.

III.3.1. Responsabilitățile și obligațiile față de participanții la cercetare se concretizează în respectarea de către cercetător a normelor de etică și deontologie în activitatea de cercetare-dezvoltare, care- funcție de tipul cercetării- se referă la respectarea ființei umane și a demnității acesteia, la protejarea animalelor implicate în cercetare și/sau la protejarea mediului înconjurător.

Responsabilități și obligații față de participanții la cercetare
- Respectarea ființei umane și a demnității acesteia
- Protejarea animalelor implicate în cercetare
- Protejarea mediului înconjurător

III.3.2. Responsabilitățile și obligațiile cercetătorului față de instituția în care se desfășoară cercetarea, finanțatorul cercetării și colaboratori constau din: utilizarea patrimoniului tehnico-științific al instituției doar pentru activități de cercetare desfășurate în interesul acesteia, respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, a confidențialității, evitarea conflictului de interese sau a concurenței neloiale. La încetarea activităţii în instituţia în care s-a desfășurat cercetarea, personalul de cercetare-dezvoltare nu poate folosi rezultatele ştiinţifice care au fost obţinute în cadrul activității finanţate din fonduri publice, pe o durată de cel puţin 5 ani, fără acordul finanţatorului.

Responsabilități și obligații față de instituție, finanțator, colaboratori

- Utilizarea patrimoniului tehnico-științific al instituției doar pentru activități de cercetare desfășurate în interesul acesteia;
- Respectarea drepturilor de proprietate intelectuală;
- Respectarea confidențialității;
- Evitarea conflictului de interese și a concurenței neloiale.

III.3.3. Responsabilitatea cercetătorului față de noile generații se concretizează în implicarea cercetătorului în formarea cercetătorilor tineri prin transmiterea propriilor cunoştinţe şi experienţă în activitatea de cercetare-dezvoltare.

Responsabilități și obligații față de noile generații de cercetători

- Transmiterea cunoștințelor și experienței în activitatea de cercetare

III.3.4. Responsabilitatea cercetătorului față de societate se reflectă în diseminarea corectă a rezultatelor cercetării atât către comunitatea academică cât și către publicul larg, în contribuția la aplicarea rezultatelor activităţii proprii de cercetare precum și în conștientizarea societății cu privire la rolul științei și tehnicii în asigurarea progresului științific și social.

Responsabilități și obligații față de societate

- Diseminarea corectă a rezultatelor cercetării;
- Contribuția la aplicarea rezultatelor activitatii proprii de cercetare;
- Conștientizarea societății cu privire la rolul științei și tehnicii.

III. 4. DISEMINAREA REZULTATELOR CERCETĂRII
AUTORAT, PROCESUL DE EVALUARE, COMPORTAMENTUL ȘTIINȚIFIC NEADECVAT, PUBLICAȚII SUPRAPUSE

Irina Draga Căruntu

Prezenta secțiune este fundamentată pe regulile de diseminare a rezultatelor cercetării stabilite la nivel internațional de către organizații care au drept scop formularea de recomandări care garantează aplicarea de bune practici în procesul de publicare a lucrărilor științifice.

Autorii Ghidului au apelat predominant la documentul de referință *Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals* elaborat de International Committee of Medical Journal Editors, alături de alte documente rezultate prin activitatea altor lideri de opinie în acest domeniu.

În diseminarea rezultatelor cercetării, recomandările organismelor menționate mai jos trebuie utilizate în paralel cu respectarea Instrucțiunilor pentru Autori ale oricărei reviste la care cercetătorii doresc să trimită spre publicare articole științifice.

Lideri de opinie

- International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE)
- Council of International Organizations for Medical Sciences (CIOMS)
- World Medical Association (WMA)
- Consolidated Standards of Reporting Trials (CONSORT)
- World Association of Medical Editors (WAME)
- Committee on Publication Ethics (COPE)

III.4.1. Autoratul

Definiții

Autor

- persoană implicată în elaborarea unei lucrări științifice (articol), care îndeplinește cumulativ patru condiții:
  1. a contribuit substanțial la concepția sau designul studiului, sau la obținerea, analiza sau interpretarea datelor care stau la baza articolului științific.
  2. a contribuit la elaborarea manuscrisului sau a intervenit semnificativ în revizuirea acestuia, prin adăugarea de conținut științific relevant.
  3. a aprobat versiunea finală a manuscrisului, înainte de a fi trimis spre publicare.
  4. a confirmat, prin Acordul de publicare, responsabilitatea asupra tuturor aspectelor cercetării, asigurând că problemele legate de corectitudinea sau veridicitatea oricărei secțiuni din articol au fost investigate și rezolvate în mod adecvat.

Autor principal

- prima poziție, ultima poziție și poziția menționată ca autor corespondent în Secțiunea Autori a articolului

Prim autor

- calitate care revine de drept persoanei care a realizat efectiv studiul ȘI/SAU a coordonat în mod real studiul ȘI/SAU a redactat manuscrisul

Ultim autor/Promotor

- calitate care revine de drept persoanei care: a iniţiat cercetarea, a reunit echipa, a obţinut mijloacele financiare, a controlat derularea studiului, a analizat cu obiectivitate expunerea rezultatelor şi calitatea redactării, asigură prin expertiză credibilitatea studiului în condiţiile în care ceilalţi autori sunt mai puţin cunoscuţi în comunitatea ştiinţifică

Autor corespondent

- autorul desemnat ca persoană de contact, asigurând legătura dintre colectivul de autori și boardul editorial al jurnalului la care a fost trimis articolul spre publicare; este responsabil pentru corespondenţă, corectură, furnizare de extrase, asumarea transferului dreptului de proprietate intelectuală © - copyright)
- în general, această calitate revine primului sau ultimului autor

Colaborator/contributor care nu are calitatea de autor

- persoană implicată în cercetare sau în elaborarea manuscrisului, dar care nu îndeplinește cumulativ toate cele 4 criterii pentru autorat

Contribuția sa este recunoscută prin menționarea explicită

în secțiuni distincte ale articolului in extenso, denumite:

- "Contributors" sau "Clinical Investigators" sau "Participating Investigators", prin care se atestă recunoașterea individuală sau colectivă, cu specificarea detaliată a implicării (consultanți științifici, colectare de date, furnizare și îngrijire a pacienților din studiu, revizie critică a propunerii de studiu, participare în scrierea sau editarea tehnică a manuscrisului);
- "Acknowledgement", prin care se atestă recunoașterea individuală a unor activități singulare: achiziție de fonduri pentu cercetare, coordonare generală a unui grup de cercetare, suport administrativ sau asistență tehnică în scriere, editare, traducere, lectură *proof*-uri.

CUM SE IDENTIFICĂ AUTORII?

- Secțiunea Autori a articolului, localizată sub titlul articolului, include autorii direct responsabili de manuscris;

Situații particulare de autorat

1. **Studii colaborative, multicentrice care includ un număr mare de persoane, reunite într-un grup de lucru cu nume generic**
   - autoratul este decis înainte de trimiterea manuscrisului;
   - autoratul poate fi asumat:
     - prin nume de persoane, asociate cu numele generic al grupului de lucru
     - exclusiv prin numele generic al grupului de lucru
   - la trimiterea manuscrisului, autorul corespondent identifică clar acei membri ai grupului care își asumă calitatea și responsabilitatea studiului, având statutul de autori
   - în aceste condiții, în Medline/Pubmed (sau în alte baze de date) sunt vizibile:
     - numele membrilor grupului care apar în secțiunea Autori
       ȘI
     - numele membrilor grupului care sunt colaboratori, DACĂ există o notă asociată cu secțiunea Autori care să indice în mod clar faptul că aceste nume sunt incluse în altă secțiune a lucrării (în general la final), denumite “Contributors” sau “Clinical Investigators” sau “Participating Investigators”, cu specificarea detaliată a implicării (consultanți științifici, colectare de date, furnizare și îngrijire a pacienților din studiu, revizie critică a

propunerii de studiu, participare în scrierea sau editarea tehnică a manuscrisului).

2. **Articole în care în secțiunea Autori se indică în mod explicit poziții / contribuții egale în autorat**
   - calitatea de autor principal (prim, corespondent, ultim) este recunoscută pentru mai mult de trei autori

Practici neconforme

1. Asumarea calității de autor în raportarea individuală a portofoliului științific, în condițiile în care persoana are calitatea **colaborator/contributor,** motivată prin faptul că Medline/Pubmed (sau alte baze de date) returnează, la interogare, atât numele autorilor cât și numele persoanelor incluse în secțiunile "Contributors" sau "Clinical Investigators" sau "Participating Investigators".
2. Alocarea/asumarea calității de autor corespondent pentru mai mulți autori, motivată de corespondența cu calitatea de autor principal SAU cu rezultat în creșterea artificială a numărului de autori principali, calitate cuantificată diferit de cea de autor.
3. Autoratul „cadou"/„onorariu" (*eng.* honorary/gift authorship): presupune acordarea și, respectiv, acceptarea calității de autor unei persoane care nu a fost implicată în mod real și semnificativ în cercetarea care face obiectul manuscrisului. Această practică are valoarea unei recompense pentru obținerea de fonduri necesare cercetării, pentru alte facilități (inclusiv materiale) acordate unui autor sau autorilor, sau este utilizată pentru

a confirma respectul față de poziția ierarhică superioară/de conducere/administrativă a persoanei respective. Frecvent, poate fi identificată (chiar dacă nu și demonstrată!) prin faptul că expertiza profesională a autorului respectiv nu concordă/nu se suprapune cu direcția/tema de cercetare care face obiectul manuscrisului.

4. Autoratul „invitat" (*eng*. guest authorship): presupune acordarea și, respectiv, acceptarea calității de autor unei persoane care nu a fost implicată în mod real și semnificativ în cercetarea care face obiectul manuscrisului. Acestă practică se adresează unui cercetător confirmat prin publicații anterioare consistente, vizibile, și a cărui includere în lista de autori poate crește șansele de acceptare a manuscrisului, deoarece numele său girează o cercetare solidă.
5. Autoratul „fantomă" (*eng*. ghost authorship): presupune eliminarea unei persoane care are, în mod real, calitatea de autor, sau omiterea nominalizării unei persoane care are, în mod real, calitatea de contributor. Această practică este utilizată în cazul în care persoanele respective sunt în situația unor conflicte de interese (financiare, relaționale) care pot scădea șansele de acceptare a manuscrisului.

Reguli de prevenire si combatere

1. La nivel instituțional

Diseminarea, în comunitatea academică, a regulilor de bază pentru autorat, prin documente oficiale ale Universității, care includ referințe bibliografice relevante. În acest fel se poate elimina reacția standard de tip „Eu nu am știut aceste reguli. Cine le-a inventat, cine le-a introdus?”

2. La nivel individual

Asumarea responsabilității reale de autorat de către persoanele care au calitatea reală de autor, în baza unei contribuții semnificative la cercetare, prin

- asigurarea corectitudinii și integrității științifice a fiecărei contribuții individuale
- implicarea efectivă în verificarea acelei secțiuni a manuscrisului care reflectă activitatea de cercetare desfășurată, în concordanță cu expertiza/competența profesională și științifică
- capacitatea de a identifica fiecare contribuție a fiecărui coautor
- stabilirea, în consens, a persoanei care are responsabilitatea asupra calității manuscrisului în ansamblu, desemnat de obicei ca și autor corespondent
- asigurarea accesului la manuscris în formă finală, pentru a putea confirma acceptul asupra întregului conținut științific
- refuzul de a semna Acordul de publicare în condițiile în care se constată intenția de aplicare a unor practice neconforme de tip autorat „cadou”/„onorariu”/ invitat”.

3. **La nivelul jurnalelor**

Obligativitatea introducerii, prin politică editorială, a secțiunii "Authorship" în cadrul articolului. Această secțiune impune autorilor să detalieze responsabilitățile efective în realizarea studiului, certificând astfel îndeplinirea celor 4 condiții cumulative care conduc la calitatea de autor.

III.4.2. Procesul de evaluare

Definiție

Evaluarea colegială (*eng.* peer-review)

- evaluarea critică, independentă a manuscrisului trimis spre publicare de către evaluatori care, de obicei, nu fac parte din board-ul editorial
- secvență obligatorie în procesul de publicare
  - asigură corectitudinea deciziei de publicare, care revine editorului
  - contribuie la calitatea raportării științifice
- posibil realizabilă în panel, astfel încât fiecare evaluator să aibă acces la comentariile celorlaltor evaluatori; se consideră că această modalitate contribuie semnificativ la formarea deprinderilor/abilităților/competențelor de evaluare colegială

Respingerea

- editorul poate decide asupra respingerii unui manuscris, chiar după momentul acceptării, în condițiile în care apar probleme asupra integrității științifice

Situații particulare

Continuarea procesului de evaluare colegială este posibilă și permisă și după publicarea unui articol, prin disponibilitatea jurnalului de a primi și publica comentarii favorabile sau critice, sau întrebări, și obligativitatea autorilor de a răspunde adecvat la orice solicitare adresată de jurnal (date obținute, informații suplimentare).

III.4.3. Reguli de comportament în relația autor-editor, autor- evaluator

- Relațiile dintre autorul unei lucrări trimise spre publicare și editorul jurnalului, respectiv evaluatorii lucrării sunt reglementate prin politica editorială a jurnalului, și sunt guvernate de onestitate, integritate și transparență.
- Decizia editorială de acceptare sau respingere a unui articol este fundamentată pe relevanța manuscrisului, originalitate, calitate, contribuția pentru furnizarea de dovezi pentru subiecte de interes.

Cu toate acestea, studiile care nu au rezultate semnificative statistic sau care raportează rezultate neconcludente nu trebuie complet desconsiderate și respinse *ab initio* – motivat de faptul că aceste studii pot furniza dovezi care, combinate prin meta-analiză, pot conduce la răspunsuri la întrebări importante sau pot preveni eforturi inutile de cercetare în domeniul abordat.

- Decizia editorială nu trebuie să fie influențată de interese comerciale, relații personale sau profesionale, sau alte elemente negative.
- Pentru acest deziderat, autorul/autorii, editorul și evaluatorii trebuie să respecte conceptul conflictului de interese pe parcursul procesului de evaluare a articolului.
- Orice tip de situație care poate fi considerată drept conflict de interese trebuie făcută cunoscută.

Manuscrisul articolului trimis spre publicare include o secțiune separată dedicată conflictului de interese. Unele jurnale solicită completarea unui formular standard, prin care autorii atestă absența oricărui tip de conflict de interese și precizează, dacă este cazul, sursele de finanțare a cercetării, precum și implicarea acestora în orice etapă de derulare a studiului – de la concepere la decizia de trimitere a articolului spre publicare.

Dacă editorul, unul dintre membrii colectivului editorial sau unul dintre evaluatori intră sub incidența conflictului de interese în raport cu autorul/autorii articolului, sau au interferențe cu rezultatele care urmează a fi evaluate/publicate, atunci trebuie să se recuze de la procesul de evaluare.

- Procesul de evaluare este confidențial, deoarece un manuscris trimis spre publicare este proprietatea autorilor, care nu trebuie afectați prin difuzarea oricărui tip de informații referitoare la conținut.
- Consecutiv, editorul și evaluatorii sunt responsabili de păstrarea confidențialității asupra manuscrisului și a etapelor procesului de evaluare.

În evaluare, evaluatorii trebuie să asigure comunicarea opiniilor personale într-o manieră constructivă, corectă și politicoasă. Preluarea unor idei din conținutul manuscrisului, înainte de publicarea acestuia, este o practică neconformă. Mai mult, se recomandă ca, după finalizarea evaluării, evaluatorii să nu păstreze manuscrisul, în format tipărit sau electronic, pentru uz personal.

În mod uzual, jurnalele fac publice detalii asupra procesului de evaluare; cele mai importante informații pentru autori vizează tipurile de articole de interes, numărul de evaluatori selectați pentru un manuscris, sistemul de evaluare agreat (deschis sau orb), timpul de răspuns.

De asemenea, este recomandat ca jurnalele să asigure un sistem de răspuns la solicitări, obiecții, critici, plângeri din partea autorilor sau cititorilor.

III.4.4. Comportamentul științific neadecvat, publicații suprapuse

Practici neconforme

Comportamentul științific neadecvat (*eng.* scientific misconduct) include:

- fabricarea de date
- falsificarea de date
- plagiatul
- publicațiile duble/suprapuse

Definiții

Fabricarea de date

- inventarea, crearea, confecționarea, sau suplimentarea rezultatelor unei cercetări (date calitative sau cantitative, observații), în condițiile în care aceste rezultate nu au existat/nu au fost acumulate în cercetare

Falsificarea de date

- transformarea sau omiterea unor rezultate ale cercetării (date calitative sau cantitative, observații), urmărind susținerea scopului urmărit, confirmarea ipotezei de lucru, demonstrarea unor corelații
- furnizarea de informații incorecte asupra design-ului studiului, a materialelor și/sau metodelor
- modificarea neonestă a imaginilor, prin deformarea informației reale fie în sensul pierderii unor date, fie în sensul suplimentării/accentuării unor date

Plagiatul

- însușirea/preluarea/copierea (totală și/sau parțială) a ideilor unui alt autor și prezentarea acestora ca fiind proprii
- utilizarea de idei sau lucrări care aparțin unui alt autor, fără a indica/credita sursa originală
- prezentarea unor idei deja creditate prin publicare ca fiind idei noi, originale
- omiterea ghilimelelor pentru a indica preluarea unui citat
- modificarea cuvintelor într-o propoziție, păstrând structura propoziției dintr-o sursă, fără a indica sursa

Identificarea plagiatului este posibilă prin utilizarea unor software-uri anti-plagiat, care analizează textul în raportul cu o

gamă largă de surse existente în literatură. Urmare a acestei analize, *software*-ul specializat furnizează un raport de similitudini, bazat pe doi coeficienți de similitudini. În pofida eforturilor consistente pentru realizarea unui consens internațional asupra coeficienților de similitudine – denumiți în literatura dedicată acestui subiect "the magic number", nu există valori prag „standardizate".

Definiție

Raportul de similitudini

- facilitează evaluarea originalităţii textului analizat
- determină în ce măsură a fost compilat sau copiat documentul
- indică măsura în care documentul este format din fragmente identice/„împrumutate" cu cele identificate în alte texte, prin intermediul coeficienților de similitudini

Coeficientul de similitudine 1

- sunt luate în considerare toate frazele identificate de sistem în alte documente
- reprezintă procentul numărului de cuvinte identice găsite în alte texte, faţă de numărul total de cuvinte din documentul analizat

Coeficientul de similitudine 2

- sunt luate în considerare numai frazele identificate de sistem în alte documente, a căror lungime depășește limita de 25 de cuvinte
- reprezintă procentul din text care conţine fragmente similare care depăşesc 25 de cuvinte găsite în alte texte

Universitățile din România au responsabilitatea, conform reglementărilor legislative, de a preveni tentativele de plagiat, prin verificarea gradului de similitudine pentru lucrările științifice.

Un punct major în acest demers pentru integritatea științifică este constituit de verificarea originalității tezelor de doctorat, ca o etapă obligatorie în procesul de finalizare a studiilor doctorale.

Situație particulară pentru verificarea anti-plagiat

Algoritm de interpretare - Școala Doctorală, I.O.S.U.D. – UMF Iași

software antiplagiat.ro

Varianta 1:
Coeficient de similitudine 1 < 10% (valoare prag acceptată), coeficient de similitudine 2 < 5% (valoare prag acceptată)
Rezoluție: Sistemul antiplagiat nu a detectat coeficienţi de similitudini care să indice un plagiat.

Varianta 2:
Coeficient de similitudine 1 între 10-20%, coeficient de similitudine 2 între 5-10%
Rezoluție: Sistemul antiplagiat a detectat coeficienţi de similitudini care ridică suspiciunea unui plagiat. Teza de doctorat trebuie revizuită, urmărind detaliile furnizate de raportul de similitudini. Se recomandă reformularea textului din „cele mai lungi fragmente identificate ca fiind similare” și redepunerea tezei.

Varianta 3:
Coeficient de similitudine 1 > 20%, coeficient de similitudine 2 > 10%
Rezoluție: Sistemul antiplagiat a detectat coeficienţi de similitudine care indică un plagiat. Teza de doctorat nu poate fi depusă pentru evaluarea corespunzătoare etapei de presusţinere. Doctorandul va relua procesul de redactare a tezei de doctorat.

Definiții

Publicații suprapuse

Trimiterea duplicată a unui manuscris pentru publicare

- comportament științific neadecvat, considerat neetic prin posibilitatea ca mai multe jurnale să realizeze, fără să știe și fără să fie necesar, procesul de peer-review, să editeze și să publice același articol, sau prin apariția unui articol în două jurnale, cu revendicarea consecutivă a drepturilor de publicare.

Publicarea unei lucrări publicate anterior

- comportament ştiințific neadecvat, deoarece autorii vizează publicarea unui articol care se suprapune substanțial peste un articol anterior publicat, fără referire clară, vizibilă la publicația anterioară.

Situații particulare de publicații suprapuse

Publicațiile suprapuse pot fi justificate în condițiile în care oferă un beneficiu științific major, prin diseminarea unei informații importante către cea mai larg posibilă audiență.

În această situație sunt incluse:

1. Articole de interes major pentru sănătatea publică, situație în care există o decizie editorială de publicare simultană, cu indexare specială în baza de date PubMed
2. Ghiduri realizate de agenții guvernamentale sau organizații profesionale, în aceeași limbă sau limbi diferite
3. Manuscrise bazate pe aceleași baze de date, publicate de aceiași autori sau autori diferiți, în baza diferențelor de metodologie și/sau concluzii. În această categorie se încadrează articolele care analizează baze de date publice, articole de tip sistematic review sau meta-analiză, articolele care prezintă rezultate ale trialurilor clinice. Pentru trialurile clinice, care apelează pe un eșantion identic analizat prin prisma unor probleme de cercetare diferite, este obligatorie raportarea numărului de înregistrare unic al trialului.

Reguli de prevenire și combatere în cazul comportamentului științific neadecvat

1. La nivelul jurnalelor

Prin politica editorială, jurnalele impun autorilor să își asume, prin declarație semnată de către autorul corespondent și asociată manuscrisului, faptul că lucrarea este originală, nu este trimisă concomitant pentru evaluare către un alt jurnal, și că rezultatele nu au fost publicate parțial sau integral anterior.

În situația în care există o suspiciune asupra integrității cercetării, compromisă prin metodologie neadecvată, sau asupra plagiatului, editorului jurnalului în care a fost publicat

articolul are obligația de a iniția proceduri adecvate de verificare, în conformitate cu algoritmul recomandat de COPE (Committee on Publication Ethics - publicationethics.org/resources/flowcharts), și concomitent de a face publică îngrijorarea asupra abaterii, în așteptarea rezultatelor procedurii. Dacă suspiciunea este dovedită, jurnalul acționează pentru retragerea articolului.

În situația unei trimiteri duplicate a unui manuscris spre publicare:

- manuscrisul este respins dacă, înainte de finalizarea procesului de peer-review, același manuscris este publicat de o altă revistă
- articolul este retras în cazul unei duble publicații, uzual de ambele jurnale, fără ca retragerea să necesite, obligatoriu, explicația sau aprobarea autorului

Retragerea unui articol are consecințe grave în compromiterea științifică a autorului / autorilor, deoarece:

- articolele retrase există în domeniul public, dar sunt clar etichetate, existând o notă informativă care explică motivul retragerii;
- credibilitatea și validitatea lucrărilor anterioare, dar și a celor ulterioare, este pusă sub semnul întrebării.

2. La nivel instituțional

Comisia de Etică Universitară are obligația de a analiza situațiile de comportament științific neadecvat sau publicații suprapuse, semnalate prin sesizări sau reclamații și de a propune sancțiuni.

CAPITOLUL IV

INSTRUMENTE INSTITUȚIONALE PENTRU PROTEJAREA VALORILOR ETICE ȘI MORALE ÎN MEDIUL ACADEMIC

Bianca Hanganu, Simona Eliza Giușcă

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
1879
GRIGORE T. POPA

IV.1. COMISIA DE ETICĂ A CERCETĂRII

În vederea desfăşurării cercetării pe subiecţi umani, este obligatorie evaluarea şi aprobarea protocolului de studiu din punct de vedere etic de către comisiile de etică a cercetării.

Comisiile de etică a cercetării (CEC) funcţionează la nivel naţional şi instituţional şi au ca principal rol evaluarea proiectelor de cercetare, cu scopul asigurării desfăşurării cercetării conform principiilor etice şi legale în vigoare, urmărind protejarea drepturilor participanţilor.

Componenţa CEC se stabileşte în aşa fel încât să poată realiza evaluarea completă şi adecvată a propunerilor de cercetare. Astfel, în componența CEC trebuie să existe profesioniști din domeniul științei, precum și persoane din afara comunităţii ştiinţifice, aceştia din urmă reprezentând valorile morale şi culturale ale comunităţii/populaţiei generale. CEC instituţionale trebuie să aibă cel puţin un membru independent, din afara instituţiei respective, pentru a garanta un proces decizional imparţial şi independent. În funcție de tipul cercetării, poate fi utilă cooptarea unor specialiști din diferite domenii, pentru a asigura evaluarea cât mai corectă a proiectelor.

Membrii CEC pot fi remuneraţi, însă remuneraţia nu trebuie să fie condiţionată de aprobarea sau respingerea unui protocol.

Toţi membrii CEC trebuie să declare eventualele conflicte de interese înainte de analiza dosarelor primite pentru evaluare.

- **Niveluri de organizare: național, instituțional**
- **Componență multidisciplinară**
- **Remunerație opțională și necondiționată de aprobarea/respingerea unui protocol**
- **Declararea conflictelor de interese**

În România, la nivel național sunt constituite și funcționează:

Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării- CNECSDTI este un organism consultativ, fără personalitate juridică, al Ministerului Cercetării și Inovării.

CNECSDTI este format din 19 membri, numiți prin Ordin al Ministrului Cercetării și Inovării, dintre care un președinte și doi vicepreședinți, aceștia din urmă formând biroul executiv al CNECSDTI. Durata mandatului de membru al CNECSDTI este de 4 ani, acesta putând fi înnoit o singură dată. În afara membrilor săi, CNECSDTI poate coopta specialiști pentru analizarea anumitor subiecte.

Principala atribuţie a CNECSDTI este analiza sesizărilor de abateri de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare şi stabilirea de sancţiuni în conformitate cu prevederile legale în cazurile în care constată existența abaterilor. De asemenea, CNECSDTI elaborează opinii și recomadări referitoare la problemele de etică ridicate de evoluția științei și a cunoașterii, precum și coduri de etică pe domenii ale științei.

Comisia Naţională de Bioetică a Medicamentului şi a Dispozitivelor Medicale este un organism independent format din profesioniști din domeniul sănătății și din persoane care nu provin din acest domeniu.

Comisia Naţională de Bioetică a Medicamentului şi a Dispozitivelor Medicale este sub coordonarea ministrului sănătății și a președintelui Academiei de Științe Medicale din România. Această comisie are rolul de a evalua şi formula opinii cu privire la studiile clinice, cu scopul de a proteja drepturile şi sănătatea participanţlor.

Pentru formularea unei opinii, comisia evaluează protocolul studiului, adecvarea facilităților în care se derulează studiile clinice, aptitudinile investigatorilor, precum şi metodele și documentele utilizate pentru informarea participanţilor la studii, în vederea obţinerii consimțământului lor informat pentru participare.

La nivel instituțional

În toate instituţiile în care se desfăşoară activitate de cercetare funcționează comisii instituţionale de etică a cercetării. Aceste comisii sunt formate din cel puțin cinci membri, dintre care unul din afara domeniului științei. În funcție de proiectul supus analizei etice, la lucrările comisiilor de etica cercetării pot fi cooptați specialiști din domenii de interes sau persoane din comunitatea în care urmează să se deruleze cercetarea.

Comisia de etică a cercetării a UMF „Grigore T. Popa" Iaşi

Comisia de etică a cercetării a UMF „Grigore T. Popa" Iaşi este numită și aprobată de către Senatul universitar, prin decizie a Rectorului universității. În actuala sa componență, Comisia de etică a cercetării a UMF „Grigore T. Popa" Iaşi este formată din 15 membri, unul dintre aceştia fiind preşedintele comisiei.

Cvorumul necesar pentru desfăşurarea şedinţelor Comisiei de etică a cercetării este de jumătate plus unul din numărul de membri, dintre care cel puțin unul dintre membrii prezenți să aibă studii de bioetică. Înainte de evaluarea proiectelor de cercetare depuse, membrii comisiei trebuie să declare eventualele conflicte de interese; membrul/membrii aflați într-o astfel de situație nu vor putea să participe la procesul de evaluare și nici la votul în vederea luării deciziei comisiei privitoare la dosarul respectiv. Membrii comisiei de etică a cercetării au obligația de a respecta confidențialitatea dosarelor pe care le evaluează.

Comisia de etică a cercetării a UMF "Grigore T. Popa" Iaşi funcționează în baza unui regulament propriu, elaborat în baza prevederilor legale în vigoare, postat pe site-ul instituției.

Evaluarea unui dosar precum și reevaluarea după efectuarea modificărilor recomandate de CEC se realizează în termen de maxim o lună din momentul depunerii de către investigatorul principal a ultimului document solicitat de CEC. Un dosar poate fi supus evaluării CEC doar de două ori.

În procesul de evaluare, CEC poate coopta specialiști din diferite domenii, funcție de complexitatea proiectului supus evaluării.

Procedura de analizare a proiectelor de cercetare de către Comisia de etică a cercetării a UMF „Grigore T. Popa” Iași

Depunerea dosarului proiectului și a cererii pentru evaluarea etică de către investigatorul principal la Registratura UMF „Grigore T. Popa” Iași

↓

Trimitere către Președintele CEC- în termen de 24 de ore

↓

Confirmarea prin e-mail a primirii dosarului în termen de 48 de ore

↓

Verificarea eligibilității (existența tuturor informațiilor necesare pentru evaluare)

↓

Solicitare din partea CEC a unor documente suplimentare (funcție de caz)

↓

Analizarea dosarului de către unul dintre membrii CEC, desemnat de președinte

↓

Propunere de:

- acordare/neacordare a avizului etic
- acordare a avizului etic sub rezerva unor modificări

↓

Votarea propunerii de către membrii CEC prezenți la ședință

- toți membrii prezenți → vot deschis a două treimi din numărul membrilor
- parte din membri prezenți, cvorum realizat → consens

Corespondența dintre CEC și investigatorul principal se face pe cale electronică, folosind adresa de e-mail a CEC (indicată pe site-ul UMF „Grigore T. Popa” Iași).

Jaloane în evaluare

- Consimţământul informat
- Riscurile şi beneficiile cercetării
- Respectarea confidențialității
- Populaţiile vulnerabile
- Protecţia specială
- Recompensa materială oferită
- Conflictele de interese
- Utilizarea datelor obţinute în cercetare
- Sponsorul
- Calificarea investigatorului/cercetătorului
- Monitorizarea continuă a cercetării

IV.2. COMISIA DE ETICĂ UNIVERSITARĂ

Se organizează la nivelul fiecărei universităţi şi îşi desfăşoară activitatea conform prevederilor Codului de Etică şi Deontologie Profesională Universitară şi ale Regulamentului de Organizare şi Funcţionare al Comisiei de Etică adoptat de către Senatul universităţii. Membrii comisiei se întâlnesc şi iau decizii în cadrul şedinţelor ordinare- care au loc semestrial, sau în cadrul şedinţelor extraordinare- ori de câte ori situaţiile o cer. Fiecare membru al comisiei se obligă să păstreze confidenţialitatea privind activitatea desfăşurată şi semnează o declaraţie în acest sens.

Comisia de etică universitară (CEU) este formată din 9 membri (7 cadre didactice, 1 persoană din rândul personalului administrativ/secretarial; 1 student), persoane cu prestigiu şi autoritate morală. Comisia de etică are un secretar, iar la lucrările sale participă un reprezentant al oficiului juridic al universității. Acesta din urmă avizează hotărârile comisiei, dar nu are drept de vot. Din componența Comisiei de Etică Universitară nu pot face parte: persoane cu funcții de conducere în universitate (rector, prorector, decan, prodecan, director administrativ, director de departament sau de unitate de cercetare-dezvoltare, proiectare, microproducţie).

Comisia de Etică Universitară are ca atribuții:

- Elaborarea Codului de etică şi deontologie profesională universitară (CEDPU);
- Analizarea abaterilor de la normele de etică universitară și stabilirea de sancțiuni în acest sens;
- Propunerea unor eventuale modificări sau amendamente la Codul de Etică şi Deontologie Profesională Universitară şi la Regulamentul de Organizare şi Funcţionare al Comisiei de Etică.

Consiliul de etică şi management universitar (CEMU) este un organism consultativ al Ministerului Educaţiei Naţionale, fără personalitate juridică, care are ca misiune „dezvoltarea culturii eticii şi integrităţii în universităţile din România".

CEMU este format din 11 membri, cadre didactice şi cercetători care au cel puţin titlul de conferenţiar/ cercetător ştiinţific II, numiți de instituțiile în care activează. În componența CEMU intră: 3 reprezentanţi numiţi de către Consiliul Naţional al Rectorilor; 3 reprezentanţi ai Ministerului Educaţiei Naţionale; un reprezentant numit de către Agenţia Română de Asigurare a Calităţii în Învăţământul Superior; un reprezentant numit de către Consiliul Naţional pentru Finanţarea Învăţământului Superior; un reprezentant numit de către Consiliul Naţional al Cercetării Ştiinţifice; un reprezentant numit de către Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare; un reprezentant al federaţiilor naţionale ale studenţilor.

CEMU analizează şi soluționează cazurile de încălcare a normelor de etică universitară de către membrii comunității academice, precum şi cazurile de încălcare de către Universitate a obligațiilor ce îi revin în virtutea răspunderii publice. De asemenea, CEMU elaborează *Codul de referință al eticii și deontologiei universitare*, care conţine principii şi proceduri destinate analizării litigiilor de etică universitară.

Procedura de analizare și soluționare a sesizărilor și reclamaţiilor

Sesizările sau reclamaţiile cu privire la abaterile săvârşite de membrii comunităţii academice pot fi adresate Comisiei de

etică universitară de orice persoană. Comisia de etică universitară păstrează confidenţială identitatea autorului sesizării, însă nu sunt acceptate sesizările sau reclamaţiile făcute de persoane anonime (cu excepţia sesizărilor/reclamaţiilor privind plagiatul sau frauda în ştiinţă).

Comisia de etică universitară
Procedura de analizare și soluționare a sesizărilor/reclamațiilor

Sesizare/Reclamaţie

↓

Plic închis la registratura universității → secretar CE → membri CE

↓

Notificarea în scris a reclamatului

↓

Poziția scrisă a reclamatului

↓

Investigarea cazului:
- Colectare date
- Audiere separată părți
- Confruntare părți (doar cu acordul părții reclamate)
- Derulare lucrări/ședințe CE
- Comunicarea cu părțile
- Concilierea părților
- Proceduri auxiliare (ex.: evaluare expert independent)
- Deliberare finală

↓

Realizarea raportului:
- Constatări
- Concluzii
- Sancțiuni

↓

Recurs/contestație → Senatul Universității → CEMU

Încălcarea eticii universitare atrage după sine sancţiuni atât în rândul personalului didactic şi de cercetare (inclusiv auxiliar), cât şi în rândul studenţilor.

Sancţiuni care se pot aplica de către CEU a UMF „Grigore T. Popa" personalului didactic şi de cercetare şi personalului didactic şi de cercetare auxiliar

- Avertisment scris
- Diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizaţia de conducere, de îndrumare şi de control
- Suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcţii didactice superioare ori a unei funcţii de conducere, de îndrumare şi de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licenţă
- Destituirea din funcţia de conducere din învăţământ
- Desfacerea disciplinară a contractului de muncă

Sancţiuni care se pot aplica de către CEU a UMF „Grigore T. Popa" studenţilor (la studii de licență, masterat și doctorat):

- Avertisment scris
- Suspendarea dreptului la bursă pe o perioadă variabilă de timp (1 lună – 1 an) în funcţie de gravitatea faptei
- Suspendare dreptului de a se prezenta două sesiuni consecutive la examen
- Exmatricularea
- Alte sancţiuni prevăzute de CEDPU

BIBLIOGRAFIE

Constantinescu M, Mureșan V. *Instituționalizarea eticii-mecanisme și instrumente*. București: Editura Universității din București, 2013.

Fish R, Hura G. Students' perceptions of plagiarism. *J Scholarship Teach Learn* 2013; 13: 33-45.

Fishman T (Ed.). *The Fundamental Values of Academic Integrity*. Clemson University - The International Center for Academic Integrity, 2014. https://academicintegrity.org/wp-content/uploads/2017/12/Fundamental-Values-2014.pdf

Marusic A, Petrovecki M. Science publishing: how to stop plagiarism. *Nature* 2012; 481: 21-23.

McClelland DC. *The Achieving Society*. Princeton, NJ: Van Nostrand, 1961.

Moldoveanu M. La compétence multiculturelle: condition nécessaire pour enseigner en milieu urbain? Perceptions d'étudiants-maîtres francophones. *J Francophonies d'Amérique* 2007; 21: 151-170.

Murgescu M. Mijloace electronice de verificare a lucrărilor: avantaje, limite, aplicație practică. În: *Deontologie academică. Curriculum-cadru*. București: Editura Universității din București, 2017, 75-82.

Declarația Universală a Drepturilor Omului (ONU, 1948).
http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Declaratia_Universala_a_Drepturilor_Omului.pdf

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/ecvam

WMA Declaration of Helsinki – Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects. https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/

Council for International Organizations of Medical Sciences (CIOMS). International Ethical Guidelines for Health-related Research Involving Humans. Geneva, 2016.

International Conference on Harmonisation of Technical Requirements for Registration of Pharmaceuticals for Human Use. Guideline for Good Clinical Practice. https://www.ich.org/fileadmin/ Public_Web_Site/ ICH_ Products/Guidelines/Efficacy/E6/E6_R1_Guideline.pdf

Magna Charta Universitatum Europaeum (Bologna, 1988). http://www.magna-charta.org/magna-charta-universitatum

Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 septembrie 2010 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice.

Directiva 2001/83/CE de instituire a unui cod comunitar cu privire la medicamentele de uz uman.

Carta europeană a cercetătorilor și Codul de conduită pentru recrutarea cercetătorilor.

Canadian Association for Graduate Studies. *A Guide to Intellectual Property Intellectual Property for Graduate Students and Postdoctoral Scholars*. http://www.cags.ca/documents/publications/working/Guide_Intellectual_Property.pdf

L'Association Internationale des Universités, l'Observatoire de la Magna Charta. *Guide AIU - OMC pour l'Établissement d'un Code de Déontologie dans les Institutions d'Enseignement Supérieur et de Recherché*. https://www.iau-aiu.net/IMG/pdf/aiu_omc_guide_ethique_fr.pdf

The Graduate School at UNC-Chapel Hill. *Academic Integrity and Ethics*. https://gradschool. unc.edu/ academics/ resources/ ethics.html

University of California, San Diego. Academic Integrity Office. *Academic Integrity @ UCSD Handbook for UCSD Staff*. https://academicintegrity. ucsd.edu/_files/AI% 20Handbook% 20for%20UCSD %20 Staff.pdf

Université du Québec à Chicoutimi. *Guide d'Éthique et de Déontologie*. 1996. https://www.uqac.ca/ direction_ services/secretariat_general/manuel/0/197.pdf

International Committee of Medical Journal Editors. *Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals*, http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf

Plagiarism Screening: What's the Magic Number? Kirsty Meddings, product manager CrossRef, demystifies CrossCheck reports in ISMTE newsletter. http://ow.ly/5V92e

Committee on Publication Ethics. http:// publicationethics.org

*** https://www.elsevier.com/about/policies/copyright

***http://www.ithenticate.com/plagiarism-detection-blog/ bid/63534/CrossCheck-Plagiarism-Screening-Understanding-the-Similarity-Score#.WNYmadLyjDc

Legea nr. 8/1996, actualizată 2014, privind dreptul de autor si drepturile conexe.

Legea nr. 1/2011- Legea Educaţiei Naţionale.

Legea nr. 17/2001 privind ratificarea Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, Convenția privind drepturile omului și biomedicina, semnată la Oviedo la 4 aprilie 1997, și a Protocolului adițional la Convenţia europeană pentru protecţia drepturilor omului şi a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, referitor la interzicerea clonării ființelor umane, semnat la Paris la 12 ianuarie 1998.

Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare.

Legea nr. 43/2014 privind protecţia animalelor utilizate în scopuri ştiinţifice.

Legea nr. 199/2018 pentru modificarea şi completarea Legii 43/2014 privind protecţia animalelor utilizate în scopuri ştiinţifice.

Legea 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare.

Legea nr. 190/2018 (măsuri de punere în aplicare a Regulamentului UE 2016/679) privind protecția persoanelor fizice în ceea ce priveşte prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date.

Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei şi bărbaţi.

Ordonanţa nr. 28/2011 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi inovare.

Ordinul de Ministru nr. 211/2017 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național de Etică a Cercetării Ştiinţifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării- CNECSDTI, precum și a componenței nominale a acestuia.

Ordinul nr. 34/2014 pentru modificarea Ordinului ministrului sănătății, interimar, nr. 1.446/2009 privind înființarea Comisiei Naționale de Etică și aprobarea componenței acesteia.

Ordin al Ministrului Sănătăţii nr. 1446/2009 privind înființarea Comisiei Naționale de Etică şi aprobarea componenței acesteia.

Ordin al Ministerului Educației Naționale nr. 4783/2017 privind aprobarea Regulamentului de organizare şi funcţionare a Consiliului de etică şi management universitar.

Ordinul de Ministru 3485/2016 privind lista programelor recunoscute de CNATDCU şi utilizate la nivelul instituțiilor de învăţământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat şi al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările ştiinţifice.

Hotărârea Guvernului nr. 134/2016 pentru modificarea şi completarea Codului studiilor universitare de doctorat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 681/2011.

Carta Universităţii de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa" Iaşi.

Codul de etică şi deontologie universitară al Universităţii de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa” Iaşi.

Regulament de organizare şi funcţionare a Comisiei de Etică a Universităţii de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa” Iaşi.

Regulamentul de funcţionare a Comisiei de Etică a Cercetării a Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” Iaşi.

Ghidul este elaborat în cadrul proiectului

Calitate în educație prin cunoașterea și respectarea deontologiei și eticii academice" – CEMED2018,

cofinanțat din Fondul de Dezvoltare Instituțională 2018, Domeniul 5: Îmbunătățirea calității activității didactice, inclusiv a respectării deontologiei și eticii academic, având ca beneficiar Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa" din Iași.

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
1879
GRIGORE T. POPA

ISBN-978-606-544-573-4